Published twice weekly. Authorized by EUCOM HQ. Civil Affairs Division, 14-th July, 1947, AG 383, 7 GEC-AGO. Editor: Kārlis Rabācs. Printer: „Schwäbisches Volksblatt", Günzburg/Donau, Bürgermeister — Landmannplatz 7. Population to be served: 20.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 77 (83)
Otrdien, 1947. g. 14. oktobrī
Iznāk otrdienās un piektdienās. Izdevējs: BALK uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa. Atbildīgais redaktors: K. Rabācs, vietn. A. Liepa, redaktori: Z. Bārda, M. Čulītis, H. Mindenbergs, A. Šmits. Adrese: Günzburg/Donau, „Latvija". — Tālruņi: apg. 84, red. 50, spiest. 92.

3. LCP vēlēs no 1.-25. novembrim

LCK paplašinātās sēdes lēmumi

MEMORANDI PAR PLAŠĀKA MĒROGA IZCEĻOŠANU KANĀDĀ UN PAR PĀRTIKAS STĀVOKĻA UZLABOŠANU

9. un 10. oktobrī Valkas nometnē notika LCK paplašināta sēde. Tajā, bez LCK amerikāņu un angļu joslas delegacijām, piedalījās LCP prezidijs, sešī apgabalu komiteju priekšsēži un Centrālā vēlēšanu komisija. Apgabalu komiteju jaunās vēlēšanu instrukcijas pieņemšana, ziņojumi par skrīningiem, emigrāciju un izvietošanu darbā un kritisko uztura stāvokli bija apspriežu svarīgākie jautājumi. Grozot LCK 30. augusta paplašinātās sēdes lēmumu, noteica 3. Latviešu Centrālās Padomes vēlēšanu terminu laikā no 1.—25. novembrim. Pašreizējās LCP pilnvaru laiks izbeidzas 1. decembrī.

Kaut gan LCK paplašinātā sēde nebija slēgta un tajā iztirzāja un lēma par jautājumiem, kas var interesēt visu trimdas latviešu sabiedrību, LCK priekšsēdis prof. V. Vītols neatļāva sēdes gaitu noklausīties preses pārstāvjiem. Trimdas centrālo iestāžu un preses sadarbībā šis ir pirmais tāds gadījums.

Pēc dažiem grozījumiem pieņēma Centrālās vēlēšanu komisijas izstrādāto latviešu apgabalu komiteju un apgabalu revīziju komisiju vēlēšanu instrukciju. Tā galvenos principos atbilst Fišbachas LCP ārkārtējā sesijā pieņemtajai LCP vēlēšanu instrukcijai, nosakot, ka apgabalu komitejas ievēl pa apgabaliem tiešās, aizklātās vēlēšanās. Ir pavisam 10 vēlēšanu apgabali: 1. apgabals ar komitejas mitekli Lībekā, 2. ar komitejas mitekli Detmoldā, 3. — Hanavā, 4. — Minchenē, 5. — Rāvensburgā, 6. — Austrijā, Zalcburgā, 7. — Eslingenā, 8. — Dānijā, 9. — Hanoverā un 10. — Zviedrijā. Aktīvās vēlēšanu tiesības ir abu dzimumu Latvijas pilsoņiem, ja tie vēlēšanu dienā sasnieguši pilnus 18 gadus, bet pasīvās vēlēšanu tiesības ir no 21 gada vecuma. Katrā apgabalā ievēlama apgabala komiteja un revīzijas komisija, kas savus priekšsēžus ievēl pašas no sava vidus. (Līdz šim pēc elekotru sistēmas priekšsēžus vēlēja atsevišķi.) Kandidātus LAK un revīzijas komisijas locekļu amatiem var uzstādīt ne mazāk kā 100 attiecīga apgabala balstiesīgu vēlētāju. Katrā vēlētāju sarakstā nedrīkst būt vairāk kā divreiz tik daudz kandidātu, cik ievēlamo amatpersonu. Ja apgabala vēlēšanu komisijai izsludinātajā laikā nav iesniegts nevienu kandidātu saraksts, tā izsludina jaunu galīgu terminu, ne vēlāku par divām nedēļām. No iesniegtajiem kandidātu sarakstiem vēlēšanu komisija izgatavo vienu kopēju sarakstu. Vēlēšanas uzskatāmas par pilntiesīgām, ja tajā piedalījušies ne mazāk kā puse apgabala balstiesīgo vēlētāju. Par ievēlētiem uzskatāmi tie kandidāti, kas dabūjuši lielāko balsu skaitu, bet ne mazāk par 15 proc. no nodotām balsīm. Balsīm līdzīgi daloties, ievēlēts ir gados vecākais. Pārējie kandidāti, kas saņēmuši ne mazāk kā 15 proc. no visām nodotajām balsīm, ir apgabala komitejas un revīzijas komisijas locekļu amata kandidāti.

Saskaņā ar LCP 9. sesijas lēmumu, uzdeva LCK vicepriekšsēdim A. Trapānam izstrādāt motīvētus memorandus par latviešu DP un bēgļu izvietošanu Kanādā lielākā mērogā, iesniegšanai Kanādas valdībai. Atkarībā no apstākļiem, šāds memorands iesniedzams arī Amerikas Savienotām Valstīm.

Piekrita preses biedrības amerikāņu joslas kopas ierosinājumam par regulārām preses konferencēm. Debates un dažādu viedokļu izteikšanu par preses līdzšinējo darbu aizņēma vairākas stundas no sēdes laika.

Pieņēma budžetu laikam no 1. novembra līdz 1948. g. 31. janvārim. Uzdeva LCK Administrātīvi-juridiskai nozarei līdz nākamai LCK kopsēdei izstrādāt noteikums par mirušo tautiešu mantas turpmāko apsaimniekošanu, kam nav likumīgu pretedentu.

Pēc ziņojuma par bērnu kritisko veselības stāvokli, kas sevišķi spilgti redzams no Bavārijas apgabala komitejas statistiskā pārskata, un pārtikas devu skaita samazināšanas nodarbinātiem, LCK iecēla komisiju — A. Šteinhardu, T. Tēraudu un J. Venneru — kas izstrādās šajā jautājumā attiecīgām iestādēm iesniegumu. Pieņēma latviešu atsevišķa piemineklja projektu, ko uzstādīs Flosenburgas bij. koncentrācijas nometnes upuru piemiņas laukumā. Projektu izstrādājis arch. A. Birkhāns. Piešķira 4000 markas aizdevumu Hānenklejas bērnunamam steidzamu kārtēju izdevumu segšanai un uzdeva LCK finanču nozarei griezties pie Baltijas Centrālās padomes latviešu pārstāvjiem, lai šo summu atmaksātu no deblokētajiem līdzekļiem.

No savā laikā deblokētiem Latvijas valsts līdzekļiem, par kuriem iepirkumus izdarīja Starptautiskais Sarkanais Krusts, sūtņa J. Feldmaņa rīcībā Ženevā vēl palikuši 50.000 Šveices franku. LCK nolēma par šo summu lūgt sūtni kārtot cukura un taukvielu iepirkšanu tbc slimnieku papildu uzturam un nepieciešamāko medikamentu iegādi bēgļu vajadzībām.

Nolēma, saziņā ar sūtņiem, radīt pārstāvības, kas sniegtu padomus un event. atbalstu tiem tautiešiem, kas izceļo no Vācijas uz citām valstīm. Šajā pasākumā aicinās piedalīties bij. Latvijas konsulātu darbiniekus.

Apspriežot Zviedrijas latviešu palīdzības komitejas pabalsta piedāvājumu bērniem, nolēma lūgt LPK, lai dāvanu sainīšus sūtītu LCK labklājības nozares vadītājam J. Velkmem Augustdorfā, kas tos sadalīs pa visiem latviešu apgabaliem Vācijas un Austrijas okupācijas joslās.

Par sēdes dalībnieku labklājību viesmīlīgi gādāja Valkas nometnes vadība un dāmu komiteja.

Arv. B.

ĪSUMĀ

Ģenerālis Klejs Vašingtonā paskaidrojis, ka vācu pārtikas krājumi izsmelti un devas šoziem būs jāsamazina uz 1500 kalorijām dienā.

Grieķijas valdība pagarinās amnestijas terminu nemierniekiem par vienu mēnesi, jo līdz šim kapitulējuši tikai nedaudzi.

ASV nodibināta „Eizenhauera līga", kas grib vēlēt ģenerāli par prezidentu. Propaganda uzsākta 18 štatos.

19. oktobrī bēkona devu Anglijā samazinās uz pusi — no 56 gramiem uz 28 gramiem nedēļā. Iemesls — Kanādas bēkona fabriku streiks.

Oktobra beigās Dānijā notiks jauna parlamenta vēlēšanas, kas izšķirs arī jautājumu, vai Dānija pieprasīs sev Šlezvigas apgabalu vai nē.

UP ziņo, ka krievi aizveduši ievērojamāko vācu zemūdeņu fabriku no Penemindes ar visām ierīcēm un strādniekiem. Penemindē būvēja visātrākās vācu zemūdenes.

Kādā jaunu amerikāņu ieroču demonstrēšanā Eberdinā, kur piedalījušies ap 100 ārzemju atašeju, nav pielaisti Padomju Savienības, Polijas un Dienvidslavijas atašeji, jo arī amerikāņu pārstāvji izslēgti no līdzīgiem demonstrējumiem Padomju Savienībā.

Francija noraida padomju protestu par DP nerepatriēšanu

Francijas ārlietu ministrija paskaidrojusi, ka uzskata par „netaisniem un pilnīgi nepamatotiem" apvainojumus, ko padomju laikraksts „Krasnaja Zvezda" vērš pret franču okupācijas iestādēm Vācijā un Austrijā, kas, pēc padomju laikraksta domām, neveicinot pietiekami ātru padomju pilsoņu repatriāciju no franču okupācijas joslām. Pēc laikraksta apgalvojumiem, franči spiežot padomju pilsoņus pieņemt darbu Francijā un atsakoties izdot krieviem kara noziedzniekus. Francijas ārlietu ministrijas pārstāvis, pēc Reutera ziņām, izteicies: „Franču iestādes Vācijā un Austrijā vienmēr lāvušas padomju repatriācijas misijām pilnu vaļu. Franču repatriācijas misijas Krievijā ne vienmēr baudījušas tādas pašas brīvības." Tālāk viņš paskaidrojis, ka pilnīgi nepatiesi ir apgalvojumi, ka franči būtu draudējuši samazināt pārtikas devas tiem DP, kas atsakās līgt par strādniekiem.

„Krasnaja Zvezda" rakstā īpaši pieminēti divi DP, ko padomju iestādes nosauc par „kara noziedzniekiem". Tie maijā esot gatavojušies izbraukt ar kādu DP transportu uz Braziliju. Pēc padomju pieprasījuma franču iestādes noliegušas tiem izbraukt, bet tomēr atteikušās izdot tos krieviem.

AP ziņo, ka republikāņu deputāta Fultona vadītā ASV kongresa komisija DP jautājuma noskaidrošanai pēc nometņu apskates Vācijā, Polijā, Dienvidslavijā un Ziemeļitalijā ieradusies Romā, kur apspriežas ar IRO pārstāvjiem.

Tā pati aģentūra ziņo arī, ka septiņi padomju žurnālisti, kas apceļo Vācijas angļu joslu, iesnieguši Vācijas angļu joslas virspavēlniekam protestu par to, ka kādā DP nometnē pie Hanoveras viņi apmētāti akmeņiem. Akmeņu metēji esot bijuši ukraiņi, bet žurnālisti apgalvo, ka angļu virsnieki neesot viņus pietiekami aizsargājuši.

DM

Balkānu komisija bez padomju līdzdalības

Ar 36 pret 12 balsīm UN politiskā komisija nolēmusi dibināt jaunu Balkānu komisiju, kurai jādodas uz Salonikiem un vēlreiz jāmēģina panākt saprašanos starp Grieķijas, Albānijas, Dienvidslavijas un Bulgārijas valdībām. Austrumu bloka valstis paziņojušas, ka boikotēs šo komisiju.

Debates par šo jautājumu bija ļoti asas un, pēc BBC ziņām, pārrunas UN komisijā vispār izvērtās par „bezcerīgu chaosu". Slavu valstu delegāti protestēja pret visu — pat pret sēdes vadītāja konstatējumiem. Višinskis starp citu teicis: „Es esmu pret Balkānu izmeklēšanas komisijas principu. Mūsu iepriekš pieņemtās rezolūcijas ir sagraizītas. Mums tās tagad pasniedz bez galvas un bez astes. Ja tas ir tas, ko priekšsēdētājs Spāks sauc par sadarbību, tad man jābrīdina, ka šāda sadarbība vienā jaukā dienā liks mums visiem palikt bez galvas un bez astes." Pēc tam, kad ASV pārstāvis Heršels Džonsons mierīgā tonī bija atbildējis, ka negribot rīkot maiņas tirdzniecību un nevēloties nevienu izspiest, runāja Anglijas delegāts MakNīls un paziņoja: „Šī gan nav maiņas tirdzniecība, bet es neesmu nemaz pārliecināts par to, ka Višinskis nevēlētos maiņas tirdzniecību rīkot."

NZ

ASV ieteic sadalīt Palestīnu

Arabi koncentrē karaspēku

Lielbritanija ieteic visām UN valstīm uzņemt Eiropas bēgļus

Pēc trīs nedēļu vilcināšanās, ASV beidzot deklarējusi savu viedokli Palestīnas jautājumā. ASV ir par Palestīnas dalīšanu arabu un žīdu valstīs. Amerikāņi atbalstīs arī žīdu iecelošanu Palestīnā. ASV ir gatava UN ietvaros atbalstīt šādu Palestīnas valsti. Kārtības uzturēšanai ASV paredz policijas spēku radīšanu.

Šī ASV deklarācija paziņota, tā teikt, pēdējā mirklī, jo vairākas mazākas valstis, kas, pēc angļu un amerikāņu preses ziņām, bija „noskaitušās" par ASV un Padomju Savienības klusēšanu Palestīnas jautājumā, jau bija oficiāli pieprasījušas pārtraukt debates, ja lielvalstis arī turpmāk vairīšoties savu viedokli paziņot. Pēc Pakistanas, Sīrijas, Zviedrijas un citu valstu pieprasījumiem UN Palestīnas komisijas priekšsēdis Austrālijas ārlietu ministrs Ivets paziņoja, ka sestdiena ir pēdējais termiņš, lai pieteiktos pie vārda. Sestdienā tad arī runāja ASV pārstāvis Džonsons un pieteicās vēl 25 runātāji, kas deklarēs savu valstu viedokļus šai nedēļā. Viņu vidū ir arī Padomju Savienības pārstāvis, kura runu tagad gaida ar jo lielāku interesi.

ASV paziņojumu vēl interesantāku padara apstāklis, ka dienu pirms tā nolasīšanas UN komisiiā uz Palestīnas robežu sākuši virzīties arabu bruņotie spēki no Sīrijas un Libānonas, kas ir Palestīnas tiešās kaimiņvalstis. Pēc AP ziņām, arī Ēģiptes karaspēks nostiprina pozicijas Zinaja tuksnesī, bet kamieļu jātnieki no Saudi Arabijas ceļā uz Palestīnu pārgājuši Ēģiptes robežu. Ēģiptes lidlaukos esot nolaidušies Saudi Arabijas lidotāji. Viss tas notiek saskaņā ar arabu līgas Beirutā pieņemto lēmumu „apvilkt dzelzs loku ap Palestīnu, lai atvairītu terroristu un cionistu draudus Palestīnas arabu drošībai". Pēc JNS ziņām, bijušais Jeruzalemes lielmuftijs, kas neoficiāli piedalījies arabu valstu ministru prezidentu apspriedē Beirutā, organizējot „arabu līgas bruņotu pretestību pret Palestīnas dalīšanu". Viņš esot arī uzsācis organizēt Palestīnas trimdas valdību. Ceļā uz Beirutu viņa lidmašīna pārlidojusi Palestīnas territoriju, lai gan tur angļu iestādes izsludinājušas viņu par kara noziedznieku un nacistu koloborantu.

Pēc oficiālām Palestīnas valdības ziņām, nekāda arabu karaspēka koncentrēšana aiz robežas gan nenotiekot, bet, pēc UP ziņām, žīdu organizācija „Haganah" esot sākusi sūtīt karaspēku uz Palestīnas ziemeļu pierobežu. Arī „Jewish Agency" pārstāvis Londonā paskaidrojis, ka žīdi pretosies jebkuram bruņotam uzbrukumam. Šī organizācija Jeruzalemē publicējusi uzaicinājumu visiem žīdiem, kas cīnījušies sabiedroto armijās kara laikā Ziemeļafrikā un Itālijā, sapulcēties, lai izveidotu kodolu Palestīnas žīdu bruņotiem spēkiem cīnai ar arabiem.

Londonas politiskās aprindas, pēc AP ziņām, pagaidām tomēr neuzskata arabu iebrukuma draudus par akūtiem. Pagaidām vislielākās briesmas radot fanātiķu pulciņi, kas grupējoties ap lielmuftiju. Anglijas valdība tomēr esot cieši apņēmusies negrozīt savu lēmumu un atstāt Palestīnu, ja žīdi un arabi nevienosoties par UN priekšlikumu. Pēc tam varot notikt bruņots arabu iebrukums. Arī tai gadījumā Anglija palikšot neitrāla un nepārtraukšot arī līgumus par ieroču piegādi dažām arabu valstīm.

Kopā ar ASV par Palestīnas dalīšanu izteikušies Polijas, Čechoslovākijas un Zviedrijas pārstāvji. Pret to izteikušies visu arabu valstu pārstāvji. Lielbritanija oficiāli iesniegusi UN priekšlikumu uzaicināt visas UN valstis uzņemt ne vien žīdus, bet arī visus citus izceļotājus un bēgļus no Eiropas.

NYHT, NZ

Komūnistu informācijas birojam uzdots organizēt pretamerikāņu kampaņu Eiropā

ĀRZEMJU TĀLĀKĀ REAKCIJA UZ VARŠAVAS NOLĪGUMU

INS korespondentam Kingsberijam Smitam noteicējās diplomātu aprindās Parīzē 10. oktobrī paskaidrots, ka, saskaņā ar iegūtiem pierādījumiem, Padomju Savienība esot uzdevusi jaundibinātajam 9 Eiropas valstu komūnistisko organizāciju informācijas centram organizēt pretamerikāņu kampaņu visā Eiropā. Šādu pavēli komūnistu delegātu slepenā sanāksmē Varšavā esot devis Maskavas politbiroja loceklis Andrejs Ždanovs.

Padomju komūnistu oficiālais organs „Pravda" tai pašā dienā redakcijas raidījumā Maskavas radiofonā paskaidroja, ka kapitālisma krizes saasināšanās rezultātā attīstījusies cīņa starp divām pretējām pusēm: imperiālisma fronte ASV vadībā cenšoties sasniegt amerikāņu imperiālisma dominēšanu un demokratijas iznīcināšanu, bet pretimperiālistiski demokratiskā fronte, ko vadot Padomju Savienība un jaunās demokratijas zemes, cenšoties iznīcināt imperiālismu, stiprināt demokratiju un likvidēt fašisma paliekas.

Franču komūnistu partija ceturtdien formāli „bez rezervēšanās" pievienojusies 9 valstu komūnistu Varšavas nolīgumam. Partijas centrālkomiteja biletenā sevišķi izcel Varšavas rezolūcijas daļu, kurā runāts par priekšnoteikumiem, lai „pretēji amerikāņu tieksmēm, nodrošinātu nāciju neatkarību un mieru".

Pēc Andrēja Ždanova pavēles, franču komūnisti bijuši spiesti aizturēt miljoniem jau iespiestu skrejlapu gaidāmajām franču pašvaldību vēlēšanām, jo plakātu saturam esot jābūt noteikti pretamerikāniskam, ziņo INS. Franču komūnistu vadītāji par padomju iejaukšanos neesot visai laimīgi. Franču komūnistu partijas ģenerālsekretārs Diklo, kas arī pats piedalījies Varšavas sanāksmē, esot izteicis bažas par jauno padomju plānu.

Amerikāņu komūnistus samulsinājis definējums, ka jaunās komūnistu organizācijas uzdevums esot apkarot „angļu-amerikāņu imperiālismu".

ASV republikāņu deputāts Dirksens Berlīnē pagājušā nedēļā izteicies, ka Padomju Savienība izplešot savu ietekmes sfairu līdz pat Atlantijas okeanam, tā apdraudot ASV drošību, ja vien ASV nesagādās pietiekamu palīdzību Rietumeiropai. Otrs republikāņu deputāts Tēbers ceturtdien Parīzē aicināja uz vispārēju pretošanos komūnisma draudiem. Salīdzinādams Staļinu ar Hitleru, Tēbers izteicās, ka starpība esot gandrīz pilnīgi vienāda. Tēberam esot ziņas, ka patlaban 15 miljoni pašu padomju pilsoņu strādājot piespiedu darbos Sibirijā kā politiski cietumnieki.

Angļu radiofona diplomātiskais korespondents izteicies, ka Čechoslovakija būšot tā zeme, kur vispirms izpaudīšoties jaunās komūnistu organizācijas darbības ietekme. Franču ārlietu ministrs Bido sarunā arAP pārstāvi Belgrades biroja nodibināšanu apzīmējis par kļūdu. Francijas republikas iestādījumi esot pietiekami stipri, lai varbūtējai varmācīgai rīcībai sekmīgi stātos pretim. Itaļu ministru prezidents de Gasperi 9. oktobrī izteicies, ka Amerika cīņā par brīvību varot pilnīgi paļauties uz Italiju.

Pēc divu dienvidslavu diplomātisko pārstāvju izraidīšanas no Čīles, Dienvidslavija 11. oktobrī pārtraukusi diplomātiskās attiecības ar Čīli. Argentīna domājot cieši sadarboties ar Čīli komūnistu aktivitātes apkarošanai Amerikā.

Londonā iznākošais padomju žurnāls „New Times" rakstā, ko 10. oktobrī pārraidīja Maskavas radiofons, deklarē, ka padomju tautas „gatavas dot katram iebrucējam tādu triecienu, kas atbaidītu citus imperiālistiskus laupītājus no savu cūkas snuķu bāšanas padomju dārzā".

NYHT, DM, NZ

ATVIJA, 1947. g. 10. oktobrī
lo valodu
uz pastmarkām
ētēm
duši darbu dažādos ar-
rino republikas pilsoņi
ā zinā ir daudz izdevīg-
par Itālijas iedzīvotā-
ka, kafija un cukurs tiem
audz lielākā mērā nekā
ijas pussalā. Itālija ko
dumus ierobežo, cik vien
lai ierobežotos ārzemju
mantotu nopietnākām ve-
kviešu, ogļu un citu iz-
idei. San Marino šīs pre-
lielākos vairumos, tā kā
inājusi pret to celt iebil-
republika varētu kļūt par
izsprostā, pa kuru lukse
ūstu arī Itālijā, veicinot
. Tāpēc Itālija savu kā-
sma laika draugu San
ad neuzlūko vairs dzim
simpatijām. San Marino
jusi celt pret Itāliju sā-
enotās Nācijās, ja Itālija
San Marino importa po-
mazā republika atradusi
idus, kā profitēt no savas
. Klasisks piemērs tam
ino pastmarkas. Tikai sa-
dzas no visām republikas
markām pilda savu lo
bet viss lielais vairums
kcionāru albumos. Vai-
eturto daļu no visa re-
dzēta, kas šogad 625.000
dā ar pastmarkām. Šogad
izdevusi īpašas past-
as prezidenta Ruzvelta
modernās pasta sistē-
du jubilejai ASV, tā vēr-
vispirmā kārtā uz ameri-
cionāriem. Par Ruzvelta
blika ieņēmusi 60.000 do-
summa īstenībā būs vēl
ka, jo San Marino poli-
u tabakā un cigaretēs.
cigaretes. Apeninu pus-
75 centi paciņā. San Ma-
tmarkām iegūtās cigare-
par 50 centiem paciņā un
krietni nopelna.
neatkarības ieguvums ir
Arī Itālijā pastāv par-
vienīgais programmas
adarīt Itāliju par pasā-
zemi, līdzīgi Šveicei, bet
lieta grūti sasniedzama.
San Marino to var. Šīs
ublikas ārlietu minis-
ā atsauc ziņu, it kā San
ajā pasaules karā būtu
aru Austrijai; tie 15 sa-
as toreiz karojuši, dari-
ava personīga riska. Pēc
stra Džakomini apgalvo-
Marino tagad piederot ne-
kords. Pēdējo reizi tā
ocus pret citu tautu 1463.
otikusi cīņa ar kādu dā-
dzimtu Rimini.
s Nācijas kavējas ņemt
arino prasības par pilnu
z itaļu, poļu un bezpa-
— žīdu iesnieguši lūgu-
Marino pavalstniecības
tiem ievēroti, jo šīs re-
grācijas ierobežojumi ir
stingrākie visā pasaulē.
ai vajadzīgs nodzīvot
smaz 40 gadu, bet ār-
ai retais drīkst nodzīvot
četrām nedēļām.
pastmarkām un maksā-
talijas, republikā ir zems
nis un nav arī bezdar-
bezdarbniekiem darbs
rganizējot sabiedriskos
izlieto trešo daļu visa
rtika par 10 proc. lētāka
bet viesnīcas par 40
Tā kā San Marino
ru par naudas vienību,
skārusi arī liras infla-
. Tādēļ pastāv doma
San Marino naudas
pāriet uz savu papīra
visi sanmarinieši apmie-
vi savā zemē. Kāds no
alstsvīriem izteicies, ka
ainītu savu zemi pret
nebūtu ģimene ar se-
. Luidži Caferani ir
lsts galvas vietnieks un
bu, vadot pasaules ve-
ussimta gadu!) un ma-
ku, saņem atalgojumu, o
dolariem un 25 centiem
NYHT
AS" ABONEMENTS,
ikrakstu pa atsevišķ-
plāriem (līdz 3 eks.
RM 7.— mēnesī; pa-
ktīvi vairāk par 3 ek-
— RM 6.— mēnesī par
jumu maksā: RM 3.—
igu iespiedrindu vai
šu telpu; piederīgo
sludinājumi par pus-
e mazāk kā RM 6.—
umu.
tu pieteikumi, sludi-
kas pārvedumi un ko-
adresējama „Latvi-
ünzburg/Do., Bürger-
lmann-Platz 7.

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 77 (84) 1947. g. 14. oktobrī

Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

IDEJU INFLĀCIJA

„Es vairs neticu skaistiem vārdiem par idejām un ideoloģijām, tam visam aiz muguras ir kāds savtīgs nolūks," transportdarbos man sacīja nopietns vīrs, uz malkas vezuma sēdēdams. Visu ceļu, kamēr smagais auto ripoja ar malkas krāvu, viņš nebeidza uzskaitīt piemērus, kur ideju nesēji mūs piekrāpuši. Viņa pārmetumi nenāca no jauna kritizēšanas prieka, tā nebija nomākta cilvēka vienkārša errošanās. Šis vīrs pārpilnam pārdzīvoja savu vārdu nopietnību un traģiku. Viņa balss drebēja rūgtumā, jo tauta, kurai ideāli ir tikuši lēti, kurai nav vairs vadītāju ideju, taču ir uz bojā ejas ceļa.

Viņa pārmetums bija eksistenciāli dziļi pārdzīvots un uzgūlās ar visu savu eksistenciālo smagumu. Ticība idejām un ideoloģijām, tam, kas mums kādreiz bija svēts, tiešām ir satricināta. Latvietis ir kļuvis aizdomīgs pret katra veida ideoloģiju. Tā ir īstenība. To nevar noraidīt ar frazēm un cholastisku prātošanu. Te ir jāredz lietas, kādas viņas ir. Mums jābūt drosmei diezgan arī šo jautājumu noskaidrot.

Kas tad ir idejas? Mēs pazīstam politiskas idejas: brīvības ideju, cilvēka dabisko tiesību garantēšanas ideju, kādreiz ļoti valdošo tautas un valsts ideju, t. i., domu par viņas misiju, viņas mūžīgumu, par individa lielo kalpošanas pienākumu valstij un tautai. Mēs pazīstam arī reliģiskas idejas, piem., kristietības pamatdomas. Tāpat mākslās cīnās visādi ismi.

Kas ir šo ideju būtība? Vai tas ir tikai iedomājums? Vai tās nejauši radušās, ienākušas prātā, tāpat kā ielas anekdots, kā dāmu modes?

Ir uztveres, kas saka: „Idejas par sevi nav nekas, tās ir izdomātas vienīgi saimniecisku interešu nomaskēšanai." Bet šo ieskatu sludinātāji nonāk pretrunās ar sevi tad, kad viņi prasa fanātisku cīņu par savu mācību, uzupurēšanos tai, viņas dēļ iešanu nāvē. Arī viņu pašu ideja tad taču iznāk tikai saimnieciska lieta.

Jau nedomātājs cilvēks izjūt ideju eksistenci un svaru. „Taisnība", „tiesības", „tēvzeme" ir vārdi, kas normālam cilvēkam tomēr kaut ko nozīmē. Jau senie cilvēki ir mēģinājuši rakt dziļāk esmes dziļumos, rast ideju īstās saknes. Viedais baskājis Sokrāts, pirmais akadēmiķis Platons jau saredzēja idejās kaut ko būtiski neatkarīgu no mūsu patvaļas, ko mēs nevaram ne vienkārši izgudrot, ne ilgstoši noliegt.

Arī viens no modernās psiholoģijas lielmeistariem prof. Lerš ir dziļi skāris ideju būtību: ideja ir tās būtības domās noskaidrotais pirmtēls, ko mēs tieši jaužam, saskaroties ar dzīvi, ar pasauli. Mēs patvaļīgi neradām idejas, bet tās pašas uzrunā mūs, aicina, sakustina un sauc. Idejas ir dzīvs spēks, kas dod mūsu domām un darbiem virzienu, iedzīvina tās. Tās ir tēli no kāda neaptverami liela dinamiska veseluma, kas iedarbojas uz mums. Tās ir varens spēka avots mūsu dvēselē. Tās ir stipra klints, uz kuras var nostāties arī pa pasauli apkārt mētātais trimdinieks.

Idejas ir tā auglīgā zeme, kurā tveras mūsu esmes saknes. No viņām tautas sūc dzīvības un radīšanas spēku. Lai iedomājam jaunlatviešu, jaunstrāvnieku un mūsu nacionālās ideoloģijas laikus. Kādu uzplaukumu, kādus reibinošus radīšanas uzplūdus mēs esam pieredzējuši.

Ko kādai tautai nozīmē ideju īstuma zaudēšana, sairšana sīkās straumītēs un intelektuālisma skepse, to rāda Francijas piemērs.

Bet kā tad notiek ideju zaudēšana? Virs uz malkas vezuma atbild: „Viņu sludinātāji paši neņem idejas nopietni, viņi krāpj."

Slavenais sociologs un Krievijas sabrukuma pētītājs Stephuns atbild: „Idejas kļūst par ideoloģijām." Tas, kas ir bijis tīrs un īsts, mūsu sirds dziļumos jausts, mūsu pārliecību svētākā sakne, te tiek propagandēta kādu citu interešu labā. Rakstītāju un runātāju saimnieciskās vai varas intereses ir tās, kas diktē, ko viņi raksta, runā, propagandē. Sirds pārliecības šais rakstos vairs nav, idejas ir kritušas mantkārības grēkā. Piem., amerikāņu arodbiedrību vadītājs saņem 25.000 dolaru gadā. Vai cilvēks ar tik komfortablām dzīves iespējām vēl ir patiess strādnieku ideju nesējs? Idejas kļūst izdevīga tirgus prece, par kuru labi maksā. Lai iegūtu vietu resp. uzvaru vēlēšanu sacensībā, nepieciešami dažkārt būtībā tīri saimnieciskā cīņu pārnest idejiskā plāksnē. Tā rodas raksturīga ideju inflācijas parādība. „Tirgus" ir pilns visdažādākām ļoti skaistām „ideoloģijām", bet tām trūkst zelta seguma, t. i., patiesas pārliecības viņu nesējos. Viņas kļuvušas mazvērtīgas gluži kā šodien papīra nauda.

Prof. Štirmans saka: „Ideju pārliecības spēka vietā stājas vienkārša pierunāšana resp. propaganda. Ideālistu vietā, kur idejas apliecina ar visu savu personīgo dzīvi, ar visas savas būtnes eksistenci, stājas aprēķinātājs, kas ar labi izkalkulētām metodēm rada un valda masas." Idejas ir grēkā kritušas, velti valkātas.

Protams, šī aina neattiecas uz krietniem un cienījamiem darbiniekiem. Mēs runājam tikai par izvirtības parādībām. Veselam jau zāļu nevajaga. Un, lai arī šī aina būtu cik jauna, atminēsim: idejas savā būtībā ir kas tāds, kas stāv pāri atsevišķu cilvēku gribai un iegribai. Inflācija jau neskar idejas pašas, tikai viņu ideoloģiskos atdarinājumus. Idejas ir tas tīrais zelts mūsos, ko nekādi fražu plūdi nevar lētu padarīt. Nesamainīsim šo zeltu ar nevērtīgiem atdarinājumiem. Tādēļ, ka papīra nauda mazvērtīga, neviens taču nemet prom arī cēlmetallus. Taisni otrādi, nacionālo, reliģisko uc ideju spēks ir mūsu trimdas lielā bagātība. Tā prasās meklējama, tā prasās vairojama. Paldies Dievam, mums ir tūkstoši un atkal tūkstoši latviešu, kas viņas arī meklē, arī vairo.

Ideju īstums ir tā labā zeme, kur var tverties arī izraustītās trimdas cilvēka saknes. Vai tam ideju pārdevējam, kas šo zemi grib liesu padarīt.

Kārlis Osis

Speciālistus meklē, bet ierēdņu nevajaga

ĀRZEMJU OGLRAČU DZĪVE UN DARBS BEĻĢIJĀ

Kāds tautietis, kas jūnijā no Vācijas aizbraucis darbā uz Beļģiju un strādā turienes raktuvēs, tagad raksta:

„Raktuvēs darbs norit nepārtraukti 24 stundas: 16 stundas dienā rok ogles, bet nakti sagatavo raktuvi nākamai darbdienai. Uz darbu jāiet vienu stundu agrāk, jo līdz tā sākšanai jāpārgērbjas un jāiznem darba rīki. Tieši pl. 6 sākas nolaišanās šachtā; 800 m garais brauciens ilgst tikai 5 minūtes, bet ceļš līdz darba vietai pazemē — 40 minūtes. Raktuve, kur strādāju, pieder privātuzņēmējam un jau galvenie tuneļi pie paša lifta nav kārtībā, bet tālākie un mazākie ir sašķobījušies un atbalstīti. Jo tālāk, jo tuneļi kļūst arvien zemāki, tā kā jāiet gandrīz rāpus, vietām tie ir sabrukuši un palikušas tikai mazas, ar koka klučiem nostiprinātas spraudziņas. Pa tām tad metrus desmit un vairāk jāšļūc uz vēderā, nesot lāpstu, kapli, cirvi, 3 kg smago lampu, 2 ltr. ūdens pudeli. Tuneļi nav līdzeni, bet kalnaini, piemēram, man jākāpj kādā apm. 50 m augstā un ļoti stāvā kalnā, kur kāpņu nav, taisni kā uz jumta. Nav vieglі arī tikt lejā.

Īstais darbs, kā jau teicu, sākas stundu pēc iekāpšanas liftā, ierēķinot laiku, kamēr aiziet līdz „dīķim", t. i., caurumam, kur rok ogles, un ar pusstundas pārtraukumu turpinās līdz pl. 13. Tad soļo un šļūc atpakaļ. Tātad tieši darbā pie ogļēm jāpavada tikai 5½ stundas, bet kopā ar atnākšanu, pārgērbšanos, rindā stāvēšanu, lai tiktu pie dušas, nomazgātos un atkal pārģērbtos, kas nav ierēķināts darba laikā, savas desmit stundas iznāk būt projām no mājas. Smēķēt šachtā nedrīkst.

Jāstrādā stingri, slinkos soda ar naudas sodu. Valdība par ogļračiem gan ļoti gādā, bet gādā tā, lai viņi paliktu mūžīgi strādnieki. Ja paraksta līgumu uz 15 gadiem šachtā, tad strādniekam tūlīņ ierāda labu dzīvokli ar mēbelēm. Bet šie 15 gadi tad ir arī viss viņa mūžs: ogļracis savā šachtā ir apracis. Nezinu, vai ar visu it labo izpelņu kāds ogļracis ir kļuvis turīgs, jo grūtais darbs prasa ļoti daudz un labu uzturu.

Darbu raktuvēs sāk jau no 14 gadu vecuma un daudzi pēc izskata vēl pavisam bērni, žēl viņos skatīties. Taču viņi pierod un nežēlojas, vilkdami pacietīgi savu dzīvi. Tēvu tēvi tur strādājuši, strādā arī bērni. Dīvaini, ka par brīnumu, ogļraču vidū maz, bet aizdusa ir tikpat parasta kā iesnas. Nāves gadījumu nav daudz, — manā laikā tikai divi, bet sakropļoti viena mēneša laikā jau vairāk kā pusducis; viņi saņem 50 proc. no savas agrākās izpelņas.

Mums, praktikantiem, pagaidām maksā tikai 140 frankus dienā. Par darba apģērbu un arī par sabojātiem darba rīkiem pašiem strādniekiem jāmaksā to pilna vērtība. Mēs dzīvojam barakās, kas nav nekas cits, kā kārtīgi šķūņi. Pašreiz mūsu vajadzībām būvē mājas ar centrālapkuri un mēbelēm. Par tām mums 2 gados būs jāmaksā 20.000 franku un par dzīvokli vēl ik mēnesi 500 franku. Ja sarēķina izpelņu, tad 2 gadus būs jāstrādā par . vēderu, mēbelēm un dzīvokli. Arī privāti ar grūtībām dabūt istabu, bet tad kopā ar uzturu un apkopšanu jāmaksā 2500 fr. Tādēļ cits nekas neatliek, kā dzīvot barakās, kuras solās pārtaisīt un piemērot ziemai; par šādu baraku tad būs jāmaksā 300 fr. mēnesī, bet par tagadējo šķūni — 150 fr. Tātad, kamēr dzīvo barakās, nauda paliek pāri, bet tīkamākai dzīvei tikko var pietikt.

Beļģi, cik var manīt, mūs te nemaz nevēlas, kreiso avīzes pat saukā par fašistiem. Beļģi arī nevar saprast, kāpēc mēs esam projām no dzimtenes un nebraucam mājās. Nesen poļiem iznāca pat plūkšanās ar beļģu komūnistiem.

Pēc līgumā noteiktajiem 2 gadiem mums vai nu jāturpina ogļraču darbs, vai jāizceļo no Beļģijas, jo beļģu pašu citiem darbiem te ir pietiekami, un viņi, negribēdami strādāt raktuvēs, brauc darbos uz Holandi un Franciju. Speciālistus gan meklē arī Beļģijā, bet ierēdņu te vairāk kā vajaga. Tiesības esam vienlīdzīgi ar vietējiem, mūs uzņem arī arodbiedrībās, slimo kasē. Veikalnieki ļoti kaulējas. No mums, ārzemniekiem, viņi mūžīgi noplēš pāris franku vairāk par katru nieku. Ja kāds ko pircis uz parāda, tad to ar lieliem procentiem iekasē no algas."

Arv. B.

Tālas skaņas

Lejasaustrijā, skaistajos Erlaufas upes krastos, Alpu kalnu pakājē atrodas Viselburgas pilsētiņa (Wieselburg). Pirmajā pasaules karā šeit atradusies milzīga kara gūstekņu nometne, kurā bijis 80.000 cara armijas karavīru. Vienīgi dažas tā laika administrācijas ēkas un divi kapsētas tagad liecina par šo laiku. Šajās kapsētās krievisko vārdu vidū lasāmi arī daži, kas, šķiet, ir latviešu uzvārdi: A. Šķiliņš, O. Tabaks, J. Ulmanis, J. Renšmits, K. Šneiders, J. Brūns, O. Kauferts, A. Brauers, E. Nūdels, T. Tīde, J. Špāks, P. Bute, K. Gross, J. L. Kanzus, A. W. Dubins, D. Sauliņš un T. F. Pargalanskis.

E. St.

Kaut šīs cerības piepildītos

Latviešu palīdzības komiteja Francijā par latviešu gūstekņu aprūpi Francijas gūstekņu nometnēs mūs informē:

„Gūstekņu apzināšanu veic Latvijas sūtniecība Parīzē, bet aprūpes darbu līdz šim reāli veikusi vienīgi Latviešu palīdzības komiteja Francijā, kas ir vienīgā oficiālā no Francijas iekšlietu ministrijas atļautā un ar IRO sagatavošanas komisiju Parīzē kontaktā esošā latviešu organizācija Francijā. Pateicoties daudzu labvēlīgu organizāciju atbalstam, komiteja pēdējo divu gadu laikā varējusi latviešu gūstekņiem nosūtīt ap 1000 pārtikas saiņu un zināmu daudzumu veļas. — Sobrīd Francijā vēl palikuši ap 40 latviešu gūstekņu. Pēdējo atbrīvošana tiek aktivizēta. Kopš septembrī 10 bij. gūstekņi pārskaitīti par brīvprātīgiem strādniekiem. Pēc sūtņa Dr. O. Grosvalda iesnieguma ārlietu ministrijai un arī pie katram gūsteknim izdotas apliecības, kur specificēts, ka tie spaidu kārtā mobilizēti, latviešiem svītroja piederību pie SS vienībām. — Ir iespējams, ka Francijā vēl atrodas daži neapzināti latviešu gūstekņi, bet šis skaits nekādā ziņā nesniedzas simtos. Pēc komitejas informācijas latviešu gūstekņu atbrīvošana sagaidāma vēl šoruden."

Bīskaps J. Rancāns aicina mācīties amatus

Hallendorfas Straumēnu nometnē pie Braunšveigas 5. oktobrī ieradās katoļu baznīcas augstākais gans trimdā bīskaps J. Rancāns. Pulcējās daudz sagaidītāju, to vidū dekāns Velkme un vietējās katoļu draudzes prāvesti. Nometnes vīru koris viesi sveica ar komponista V. Ozoliņa šim nolūkam komponētu dziesmu, pēc kam bīskapu apsveica nometnes komandants K. Grīslis. Vietējo latviešu, lietuviešu, igauņu un rumāņu katoļu vārdā sveica Straumēnu kultūras daļas vad. Gedrovičs un katoļu draudzes prāvests N. Bečs. Bīskaps J. Rancāns pateicās par apsveikumiem, pēc kam vadīja dievkalpojumu. Pēcpusdienā viesi apsveica LSK angļu joslas delegācijas loc. Niedra, lietuvieši, igauņi un bij. karavīrs prāv. Ručs. Bīskaps J. Rancāns pēc tam teica garāku runu, kurā sacīja: „Mums jāapbruņojas ar pacietību, jo dzīvojam pārejas laikā. Mēs nedrīkstam zaudēt cerību, bet tā stiprināma vienīgi savstarpējā sadarbībā. Jākaldina mūsu stāja, lai arī grūtībās varētu nostiprināt gara bagātību. Aicināsim visus uz saticīgu darbu un izmantosim laiku mācoties amatus. Mēs esam šī kara upuri, kas zaudējuši brīvību un savu dzimteni, bet nedrīkstam zaudēt darbu. Pacelsim skatus uz augšu — uz mūsu Dievu, lai viņš palīdz un dod mums spēku izturēt." Beidzot bīskaps uzaicināja vienoties tautas lūgšanā. Klātesošie uzsauca trīskārtīgu „Slava Latvijai!" un „Lai dzīvo" mūsu kaimiņu tautām.

Pēc sirsnīgiem atvadu vārdiem viņš saņēmis labākos novēlējumus turpmākajām darbam, bīskaps J. Rancāns atkal aizbrauca no Hallendorfas.

A. Klimanis.

Bērndārznieču izlaidums Gablingenā

Šīs vasaras trīs mēneši Gablingenas bērndārznieču kursos noritējuši spraigā darbā, lai veiktu to teorētisko un praktisko darbu, kas bija kursiem paredzēts. Pirms kursu izlaiduma kursantu darbi bija izstādīti un liecināja, ka kursantes sasniegušas labus panākumus bērndārzniecēm vajadzīgās mākās. Sevišķi jaunām kursantēm bija izdevušies dažādās valodās izdoto bilžu grāmatu nokopējumi aplikāciju tehnikā, kam gan citādi maza paidagoģiska nozīme, jo tādā ceļā nevar bērniem sagādāt bilžu grāmatas un arī paši bērni nav spējīgi tādas atdarināt. Bērnu psiholoģijā, kā arī bērnu dārza noorganizēšanā, iekārtošanā un vadīšanā izturētie pārbaudījumi liecināja, ka arī teorētiski bērndārznieces kursos pienācīgi sagatavotas. Tāpat tas jāsaka par bērnu rotaļām un dziesmām, ko pierādīja kursu vadītājas Elzas Klaustiņas dziesmu un deju spēles „Mežs runā" uzvedums. Spēlē kursantes tēloja gandrīz visas bērnu lomas, iznemot piecas mazās tautu meitas, kas bija atvestas no Kleinkecas bērnudārza. Izrādi noskatījās Vispasaules baznīcas apvienības (Church World Service) Eiropas nodaļas vadītājs Landstrits ar ģimeni un vairākiem saviem līdzstrādniekiem, IRO pārstāvji no Augsburgas, franču militārās misijas pārstāvis. „Mežs runā", ko pašlaik illustrētu iespiež, pārtulkots arī krievu un poļu valodā.

Arī izlaiduma aktā piedalījās Vispasaules baznīcas apvienības un IRO pārstāvji. Garīgo aktu vadīja prāvests Kullītis. Apliecības par bērndārznieču kursu beigšanu saņēma 30 kursantes: 14 latvietes, 12 ukrainietes, 2 lietuvietes, 1 igauniete, 1 poliete. Apliecības ir angļu valodā ar Church World Service USA zīmogu. Visām kursantēm ir jau vietas un tās visas ir nodarbinātas.

Jauns trīs mēnešu kurss bērndārzniecēm Gablingenā sāksies 15. okt. šoreiz ar 60 dalībniecēm. Kursantēm pa kursu laiku paredzētas telpas un uzturs Gablingenas nometnē. Ļoti ieteicams latvietēm, kam ir interese par bērnudārziem, apmeklēt šos kursus.

Mārtiņš Celms.

Nometņu dzīve

LSK Vircburgas nodaļas pilnvarotais Dr. K. Birgers pateicas Vircburgas Rietumu nometnes kantīnes vadītājam E. Ozoliņam par RM 1000.— ziedojumu invalidu aprūpei.

Latviešu dāmu komiteja Argentīnā paziņojusi, ka no Buenos-Airesas tautiešiem Austrijā nosūtītas 4 kastes ar drēbēm. Par Latvijas debloķētajiem līdzekļiem iepirktās mantas izdalītas visiem Zalcburgas DP, bet latvieši tās nav saņēmuši. Starptautiskais Sarkanais Krusts tagad paziņojis, ka Austrijas latviešiem izsniegs citu mantu sūtījumu. Viss tas noskaidrojās pārrunās Austrijas apg. latviešu komitejas sanāksmē Glāzenbachā. Komiteja informējusi sūtni J. Feldmani, ka latviešiem Austrijā ļoti nepieciešamas taukvielas, cukurs un drēbes. Sanāksmē nolēma rūpēties arī par ģimeņu piederīgo apvienošanu, lai tiem nebūtu jādzīvo šķirti. — Glāzenbachas latviešu nometnē samazināts nodarbināto skaits, bet paaugstinātas strādājošo algas. Nometnes iemītniekiem stipri ierobežota elektrības lietošana un jārēķinās arī ar ūdens trūkumu.

Vircburgas lauksaimniecības skolā var pieteikties jauni audzēkņi. Paziņojot pilnu vārdu, uzvārdu, indeka kartītes n-ru, dzimšanas datus, IRO vienības vietu un n-ru, pieteikumi adresējami agr. E. Grīnai: Würzburg, Central DP Camp. Mācību sākums 3. novembrī, līdz kuram laikam jāierodas skolā. Par uzņemšanu katram interesentam paziņos atsevišķi.

Oldenburgas Mežotnes nometnes kooperātīvs rīkoja bērnu svētkus un sekojošā mielastā bērniem ziedoja augļus un cepumus.

Huntlozenas tbc sanatorijā pašreiz ārstējas 55 bij. latviešu karavīri. Šajās dienās slimniekus apmeklēja Rotenburgas un Hasendorfas latviešu nometnes pārstāvji, aizvedot Rotenburgas, Hasendorfas, Kūstetes un Zēdorfas tautiešu dāvanas. Mācītājs P. Nesaule vadīja slimnieku dievkalpojumu.

„Izmantosim atlikušo laiku, lai ko iemācītos nākošajai dzīvei," ar šādu labu nodomu Fišbachas nometnes tautieši 29. sept. atjaunoja savu zinātnisko kursu darbību, kas ļoti plaša un vispusīga. Liela vērība veltīta valodām, tāpat stenografijai un kooperācijai, bet galvenais darbs rit praktisku arodu apmācībā, sākot ar šoferiem un radiotechniķiem un beidzot ar mežu darbu vadītājiem. Kursu mācības spēki ir pazīstami mūsu zinātnieki, rakstnieki, mākslinieki un skolotāji.

Latviešu bēgļu palīdzības komitejā Romā pēc pārkārtošanās turpmāk darbosies priekšsēdis monsinjors J. Čamanis, priekšsēža biedrs prof. A. Spekke, sekr. I. Krieviņa, kas. M. Rasupe, locekļi P. Bečs un E. Upenieks.

Palīdzība

Tagadējais laiks uzliek daudz grūtumu un raižu visiem mums, kas pēc divām okupācijas vētrām šeit, ārpus dzimtenes atpūsti, bet jo smagi tas jāizjūt tiem, kas likteņa pātagas asos cirtienus izjutuši karalaukā vai savas miesas. Tagad radusies iespēja — tagad varēs vairāk nekā līdzšim līdzēs mūsu invalīdu aprūpei sniegt palīdzīgu roku tām mūsu bij. karavīru sievām, kurām vīri vai nu krituši, vai arī nav zināms, kur tie atrodas, vai ja zināms, tad tomēr tie neatrodas pie savas ģimenēm. Tāpat šo bij. karavīru tēviem un mātēm un bērniem līdz 16 g. vecumam.

Latviešu karavīru palīdzības pārvalde šajās dienās ir stājusies pie šo grūtību atvieglināšanas iespējām apmēros un ar nometņu kvmiteju vidūtājību sakopo to personu lūgumus, kas šajās vajadzībās ieinteresētas, lai varētu sākt tās realizēšanu.

Vircburgā, 1947. g. oktobrī.

J. Goldmanis,
LKPP priekšsēdētājs

DRĒBES UN APAVI BĒRNIEM

Nordiska Missionen Stokholmā oktobra sākumā izsūtījusi uz Vāciju latviešu bērniem bērnu namā Hanerklē jaunus bērnu un sieviešu mēteļus, drēbes, apavus un zeķes vairāk kā 1000 kronu vērtībā.

VĒSTULES REDAKCIJAI

A. Tērauds, Valkas nometnē

KLUSUMS

Kad viņās oktobra dienās pēkšņi vajadzēja atstāt mīļo māju, ilgi ar tēvu cilājām baznīcas dziesmu grāmatu. Tēvs deva to līdzi ceļā, bet es teicu, lai patur mājās. Varbūt mēs svešumā ātrāk tiksim pie citas.

Kā tad nu ir ar šo grāmatu, kurai vajadzētu būt katra trimdinieka grāmatu plauktiņā? Man liekas, ja 1945. gada rudenī sāka rakstīt par dziesmu grāmatas izdošanu. 1946. gadā par to rakstīja jau noteikti. Tagad par to vairs nerunā. Nometnes grāmatnīcā redzu jo daudz dažādas „izlases", daudzus jaunu dzejas rakstītāju ražojumus un arī labas, vērtīgas grāmatas. Pat „ziņģu lustes" jau pirms gada varēja iegādāties. Bet dziesmu grāmatas luterāņiem vēl nav.

Vai šis darbs arī nav nonācis kādā „akcionāra" rokās, kuram vairāk rūp izdevīgi veikali, nevis vajadzīga grāmata?

Dr. Audziņš, Villachā, Austrijā

ATBILDE

„Latvijas" 12. septembra numurā iespiesta Sūmenta vēstule, kurā citēta kāda angļu vēstule, kur DP nosauc par ļaudīm, kas „1944. g. bēga uz Vāciju. Bet tai laikā Vācijā valdīja Hitlers".

Liekas, ka Sūmenta kungs prot angļu valodu. Un šādā gadījumā būtu interesanti lasīt Sūmenta kunga atbildes vēstuli angļu lasītājam, ar ko vispārībai būtu ļoti pakalpots.

Acīm redzot angļu vēstules rakstītājs nav iedziļinājies 1944. un tuvāko gadu politiskajos apstākļos un sveši viņam arī tā laika ģeografiskie apstākļi. Šis kungs, šķiet, nezina, ka ļoti daudzi DP, nerunājot par tieši ar varu atvestiem, nepārvaramas varas spiesti Vācijā nonāca tāpēc, ka tas bija vienīgais iespējamais ceļš rietumu virzienā. Nekādas simpatiju saites šos bēdu cilvēkus ar toreizējo hitlerisko Vāciju nesaistīja. Kā gan tas būtu iespējams, ka mocītie varētu just simpatijas pret mocītājiem?

6000 marku mūsu literatūras veicināšanai

Andrējs Eglītis

Cik bieži

Cik bieži sašutumā roka draudot ceļas —
Tas pats sāk irt, kas vārgi brāļus kopā sēja,
Kā skarpioni bedrē mesti tie vēl dzeļas.
No kusla sievu bara atskan žēla blēja.

Kur Krīvu gars, kur sārta kūrējs, milzu spīts?
Tik vien, kā apmēdīts un grūstīts, kapos dzīts?
Cik bieži sašutumā roka draudot ceļas —
Nu gana reiz, kad grimstot smiltis mutē smeļas.

Mūsu laikraksta apgāds redakcijas rīcībā nodevis 6000 marku, kas izlietojamas latviešu literatūras veicināšanai. Latvijas redakcija izšķīrusies šo summu sadalīt divi prēmijās, katrā pa 3000 marku, kuŗas piešķirs īpaša, Latvijas lasītāju izraudzīta žūrijas komisija — vienu par oriģināldzejoli un vienu par oriģinālnoveli, stāstu vai tēlojumu. Prēmējamos darbus žūrija izraudzīs no laikrakstā Latvija no š. g. 15. oktobŗa līdz 1948. g. 15. aprīlim iespiestiem vai redakcijas rīcībā šajā laikā nodotiem dzejoļiem, novelēm, stāstiem un tēlojumiem. Izdevniecība paturēs pirmtiesības uz abu prēmēto darbu izdošanu atsevišķā grāmatā.

Žūrijas izraudzīšanas kārtību mūsu lasītājiem publicēsim vēlāk. Šobrīd vienīgi piebilstams, ka žūrijas komisijā nedarbosies neviens Latvijas redakcijas darbinieks. Gadījumā, ja žūrijas komisija būs izšķīrusies prēmēt tādu redakcijas rīcībā nodotu darbu, kas vēl Latvijā nebūs iespiests, tad redakcija publicēs Latvijā prēmēto darbu arī tajā gadījumā, ja tās vērtējums par to būtu citāds nekā žūrijas komisijai.

Latvijas redakcija

Rakstnieku dienas Lībekā

Latviešu preses biedrības 4. un 5. oktobrī rīkotās rakstnieku dienas Lībekā bija pulcējušas kuplu dalībnieku skaitu. Rakstnieku vakaru 4. oktobrī latviešu teātŗa zālē Mēzenes nometnē atklāja b-bas angļu joslas kopas priekšnieks O. Liepiņš, kam sekoja Jāņa Jaunsudrabiņa godināšana. Preses biedrības angļu joslas kopas vārdā Emīls Skujenieks sirmajam meistaram pasniedza Fr. Milta gleznu, bet Šlezvigas-Holšteinas-Hamburgas apgabala tautiešu aploksni — latviešu aprūpības pārstāvja uzdevumā J. Rudzītis.

Sarīkojuma turpinājumā Paula Jēgere-Freimane raksturoja nesen dzimtenē mirušo skatuves mākslinieču Emīlijas Viestures un Ludmilas Špīlbergas personības, bet savus dzejas un prozas darbus nolasīja J. Jaunsudrabiņš, P. Gruzna, J. Veselis, K. Miķelsone, E. Skujenieks, A. Dziļums, E. Ķezbere, M. Eglītis, M. Kovaļevska, H. Krūmiņš, A. Rasa, E. Kalme un A. Plensners. Ceļu grūtību aizkavēts nebija ieradies E. Raisters. Leonīda Breikša — Lūgšanu izjusti noskandēja Lībekas teātŗa aktrise Austra Šteinberga, bet ar mūzikas priekšnesumiem piedalījās flautists doc. A. Šturms un komponists Jānis Kalniņš. Rakstnieki un mākslinieki izpelnījās sirsnīgus aplausus un ziedus.

5. oktobŗa pēcpusdienā rakstnieki darbus nolasīja tautiešiem Artilērijas kazarmās, pēc kam iepazinās ar J. Jēgera gleznu klāstu, bet vakarā noskatījās Lībekas latviešu teātrī E. Zālītes — Svešās asinis. 6. oktobrī notika izbraukums uz Holšteinas apgabala skaistāko ezeru un kalnu vietu pie Eitinas, bet pēc tam Mēzenes nometnē Fr. Milta un J. Soikāna gleznu apskate.

Rakstnieku dienas noslēdzot Lībekā, kas mazākos apmēros vēl šinī pašā mēnesī turpināsies arī latviešu studiju centrā Pinnebergā, Flensburgā un citās lielākās nometnēs, preses biedrības angļu joslas kopas priekšnieks O. Liepiņš izteicās: „Mēs darīsim visu iespējamo, lai mūsu māksla, kaut arī daudz zaudējusi, tomēr paliek dzīva." —it.

Sūtnis Dr. A. Bīlmanis protestē pret Maskavas patriarcha rīcību

„New York Times" 23. septembŗa numurā ievietojis sūtņa Dr. A. Bīlmaņa vēstuli, kurā sūtnis izsaka izbrīnu par tā paša laikraksta iepriekš sniegto ziņu, ka Maskavas patriarchs iecēlis Ņujorkas archibīskapu Makariju par mētropolīta Benjamina pēcnācēju Ziemeļamerikas eksarcha amatā, jo Benjamins esot pārcelts uz Rīgu par Latvijas metropolītu.

Sūtnis Dr. A. Bīlmanis norāda, ka Latvijas pareizticīgā baznīca nav pakļauta Maskavas patriarcham, bet pilnīgi patstāvīga un tai jau ir savs mētropolīts — archibīskaps Augustīns, ko sinode likumīgi ievēlējusi un personīgi 1936. gadā apstiprinājis amatā Konstantinopoles patriarchs. Tādēļ arī mētropolīta amats Latvijā nevar būt brīvs, un mētropolīta Benjamina iecelšana uzskatāma par nelikumīgu. Latvijas pareizticīgā baznīca šādu nelikumīgu un politisku apsvērumu dēļ izdarītu iecelšanu nekad neatzīs, tālāk norāda Dr. A. Bīlmanis, un Maskavas patriarchs, kam šie apstākļi nevar būt sveši, ar šādu rīcību vienīgi pierāda, ka viņš ir ierocis padomju valdības rokās.

Sūtnis kā likumīgais latviešu tautas, tātad arī tās pareizticīgo locekļu, pārstāvis tādēļ protestē pret šo Maskavas patriarcha iejaukšanos lietās, kas ir ārpus viņa kompetences, tai pašā laikā apliecinādams, ka pret cienījamo mētropolīta Benjamina personu vispār viņam nekādu iebildumu nav.

Jauna apvienība

Kā mūs informē, Eslingenā notikusi sanāksme, kuŗu atklājis un vadījis Virtembergas-Bādenes apgabala latviešu komitejas loceklis J. Vinters, kas informējis, ka notikušas vairākas iniciātoru grupu sanāksmes angļu un amerikāņu joslā, kur dažādu profesiju pārstāvji vienojušies, ka jāierosina jauna kristietības idejas apgarota tautas iekšēja kustība, kas visus latviešus liedētu kopējās domās un darbā kalpošanai Dievam, tautai un tēvzemei. Apvienība nav politiska partija, teikts kustības idejiskos pamata noteikumos, tā nešķiro latviešus pēc viņu reliģiskās pārliecības vai kādreizējas piederības pie politiskām partijām. Pēc pārrunām izvēlēta apvienības — Latviešu tautas apvienības — Eslingenas nodaļas paplašināta pagaidu vadība ar 22 locekļiem, kuŗai uzdots izstrādāt sīkākus darbības noteikumus.

Chronika

Baletsoliste Edīte Pfeifere, kas tagad pastāvīgi dzīvo Kopenhagenā, ieradusies Stokholmā un viesojas turienes Oskara teātrī baletā Don-Kichots.

Mārtiņa Zīverta jaunās lugas Kāds, kuŗa nav pirmizrāde notika 16. oktobrī Stokholmā autora režijā ar N. Strunkes dekorācijām.

40 stipendijas ārzemju bēgļiem ar 1947/48. budžeta gadu piešķirtas Zviedrijā. Stipendiāti saņems 550 kronu mēnesī un strādās pie zviedru augstskolu katedrām. No latviešiem šādas stipendijas piešķirtas prof. A. Aizsilniekam, doc. A. Baldiņam, prof. J. Bokalderam, doc. V. Ginteram, doc. Br. Kalniņam, doc. A. Melderim, doc. K. Princim, prof. K. Straubergam un doc. A. Veģim.

V. Janelsiņas, J. Kalmītes un H. Eberšteina darbu skati Bāden-Bādenā no 15.—30. nov. rīko franču militārās pārvaldes mākslas daļa. Ik māksliniekam izstādē dota tiesība piedalīties ar 30 darbiem.

Rāvensburgas YMCAs un YWCAs mākslas skatē, kas beigusies 20. okt., izstādīti 17 tautību mākslinieku 158 darbi. No mūsu tautiešiem reprezentēti Uga Alberts, J. Kalmīte, J. Strods un O. Liepa.

21. oktobrī no pl. 16,15 līdz 16,45 Minchenes radiofons pārraidīs skaņu lentā uzņemto Valkas nometnes latviešu koŗa koncertu, kas dir. A. Kalnāja vadībā notika 17. aug. Minchenes Deutsches Museum telpās.

Ziņas par nemieriem Austrumeiropā

KO STĀSTA BĒGĻI NO BALTIJAS

Vašingtonas „The Evening Star" 24. septembrī sniedza sava līdzstrādnieka Konstantina Brauna rakstu par iedzīvotāju pretestību padomju režīmam Baltijā, Polijā un Balkānos.

Maskavas „demokratijas" labumi, liekas, nespējot iejūsmināt tautas aiz dzelzs priekškara, raksta Brauns, nedz arī lielu daļu pašas krievu tautas. Vašingtonā esot saņemtas tikai trūcīgas ziņas par revolūcionāriem dumpjiem un to nesaudzīgu apspiešanu Ukrainā un Staļina dzimtenē Gruzijā, bet toties par nemieriem Baltijas valstīs, Polijā un Dienvidslavijā esot noteikta informācija.

Par spīti nepārtrauktām diennakts patruļām Baltijas jūrā no Lietuvas līdz Igaunijai, dažiem politiskiem bēgļiem esot izdevies izbēgt no Baltijas valstīm un sasniegt Zviedriju. Šie bēgļi apstiprinot ziņas par partizānu kaŗu pret padomju okupācijas kaŗaspēku. Partizānu vidū esot kā vīrieši, tā sievietes, un, kaut gan vāji bruņoti, tie tomēr spējot traucēt padomju armiju, sevišķi lauku apgabalos.

Polijā esot atjaunota „slepenā valsts", kas tik sekmīgi pretojās Hitlera Gestapo un regulārajam kaŗaspēkam. Tāpat, kā laikā starp 1940. un 1945. gadu, tai esot sava pilnīga organizācija ar savu bruņoto spēku, kuŗa lielumu vērtējot no 150.000 līdz 200.000 cilvēku. Partizānus vadot virsnieki, kas savā laikā cīnījušies ģenerāļa Bora slepenajā armijā. Tie labi apgādāti ar vieglajiem ieročiem un radio aparātiem. Atkal parādījušies pagrīdes laikraksti.

„Slepenā armija" rodot lielu atbalstu zemniekos, kaut arī poļu valdība lielos īpašumus sadalījusi zemniekiem. Poļu zemniekiem nepatīkot kollektīvā saimniekošana, un viņos esot stipras individuālistiskas un nacionālistiskas tieksmes. Viņu priekšteči jau no pirmās Polijas dalīšanas laikiem cīnījušies pret krievu virskundzību.

Partizānu taktika esot izvairīga, un poļu valdības kaŗaspēks, padomju slepenās policijas atbalstīts, guvis maz sekmju partizānu apkaŗošanā.

Ģenerāļa Michailoviča notiesāšana savukārt neesot sekmējusi maršala Tito centienus Dienvidslavijā, tālāk raksta Brauns. Trieciens četniķiem gan bijis bargs, bet jau drīz pēc Michailoviča nāves daudzi no viņa leitnantiem sākuši organizēt pretestības spēkus Dienvidserbijā un Bosnijā. Viņu darbību kavējot visnirmā kārtā ieroču trūkums un daļēja apatija zemniekos. Pēdējos mēnešos pagrīdnieki tomēr esot saņēmuši palīdzību vieglo ieroču un patšauteņu veidā.

Zemnieki, kas cietuši no Tito režīma un dienvidslavu slepenās policijas, nostājoties četniķu pusē, kuŗu skaitu vērtējot uz 40.000 līdz 50.000 vīru. Tie darbojoties nelielās grupās, uzbrūkot atšķirtām valdības kaŗaspēka vienībām un sevišķi rosīgi spridzinot tiltus un dzelzceļus. Viņu darbība pēdējos mēnešos esot aizkavējusi dienvidslavu kaŗa materiālu transportus Grieķijas robežas virzienā, tā nākot par labu grieķu valdības kaŗaspēkam.

Michailoviča četniķu atkalparādīšanās esot ietekmējusi arī regulāro dienvidslavu armiju, jo tās karavīriem bijusi iedvesta pārliecība, ka līdz ar Michailoviča nāvi četniķu darbība izbeigsies. Tagad daudzi vīlušies karavīri esot dezertējuši un pārgājuši partizānu pusē, paši piedaloties cīņā pret Tito režīmu. Amerikāņu novērotāji gan nedomājot, ka partizāniem būtu lielas izredzes gāzt Tito valdību, bet revolūcionārā kustība atklāj līdz šim apslēptus centienus dienvidslavu tautā.

Kas un kur?

Franču filmu mākslinieki patlaban visiem spēkiem pūlas iekaŗot pasauli ar augstiem mākslas sniegumiem, atturoties no iztapšanas plašākās publikas gaumei. 1946—47. g. filmu sezonā izgatavotas 80 filmu, no tām 8 atzītas par izcilām. Franči guva godalgas starptautiskās filmu skatēs Briselē un Kannās, kur bez tam labus panākumus guva angļi un itaļi. Salīdzinājumam minams, ka ASV tai pašā sezonā izgatavoja 450 filmu. Izcilākie franču filmu režisori ir ar filmu „Zem Parīzes jumtiem" ievērību guvušais Renē Klērs, Žans Kokto, Karnē, Bekers, Kluzo, Delanojs uc. Kamēr mākslinieciskā ziņā franču filma ir pirmajā vietā, saimnieciski tā esot tuvu sabrukumam. Producenti sūdzas par smagiem nodokļiem un ārzemju tirgus trūkumu.

Šim numuram pievienotas 2 lapaspuses, kuŗas saņem ATPŪTAI pasūtinātāji.

Pēteris Ermanis

ACEŅES

Čalojums

(Beigas)

Runājot par acenēm, nāk prātā optiķi, aceņu meistari un zinātāji, kuŗiem it kā būtu kas no burvja — apmēram tāda pati burvestība kā pulksteņu taisītājiem, mazliet gan noslēpumaināka, baigāka. Druscīņ burvju mākslinieks šķita arī optiķis, pie kā es aizvedu savu tēvu, kad tēvs beidzamo reizi mūžā bija iebraucis Rīgā; atkal tēvam vajadzīgas acenes, jo tās, kuŗām reiz ietvars spīdēja tik sudrabains un jauns, bija pagalam. Optiķis pats bija briļļains, izstīdzējis, sirmu āža bārdiņu un balss viņam sausi sprakšķēja. Viņš palīdzēja tēvam izmeklēties acenes, kas tad tika tēva pēdējās. Šis optiķis gan tuvu nebija tāds rēgaini baigs, kā burvju aceņu mags Kopelijs Hofmaņa stāstā Smiltnieks (der Sandmann).

Pieminot Hofmani, nāk prātā acenes, ko lietoja Hofmaņa laikā, arī jau agrāk, arī vēlāk. Tās bija tipiskās lielmanības un augstprātības acenes. Lorneti ar pagaŗo kātiņu varēja pielikt pie acīm un noskatīt cilvēku uzmanīgi un uzpūtīgi. Nekad neaizmirsīšu Emīlu Mauriņu Jevgeņija Oņegina lomā Čaikovska operā. Ieradies pie Lariniem Tatjanas vārda dienas svinībās, Oņegins, savrup nostājies, lorneti acīm pielicis, vēro dažādos tipus — sabraukušos kaimiņus. Un lornete tik spilgti palīdzēja izcelt šī vērotāja ironiju un augstprātību. Jāpiemin arī monokls, apaļa stikla ripiņa, ko tā mīlēja iespiest vienā acī tā dēvējamo labāko aprindu dendiji, franti un švīti. Bet Krievijas galma aprindās 19. gadu simteņa 20. gados acenes aizdomīgi uzskatītas par brīvdomības liberālisma, pat dumības zīmi, un Merežkovska romānā par caru Aleksandru Pirmo valstsvīrs Golīcins labsirdīgi noraj savu krustdēlu par aceņu nēsāšanu. Un nesen Vatikanā pāvests Klemenss radīja savā ziņā apvērsumu, būdams gan pirmais pāvests ar acenēm. Pazīb, paplaikšņās dažu dzejas darbu personāžu acenes: simpatiskā Pjera Bezuhova labsirdīgie stikli Tolstoja Kaŗā un mierā, Švauksta pangsnējs Mērnieku laikos, bez kuŗa Švauksts nebūtu pilnīgs savā švaukstībā. Atmiņā nokrēšļojas Edgara Po groteskā novele, kuŗas varonis aceņu pazaudēšanas dēļ tikko neapprec savu vecmāti.

Literāro tēlu acenes neizbēgami liek domāt par pašu rakstnieku un citu mākslinieku acenēm. Emīls Dārziņš savā dzimtā pusē bija slavens ar to, ka viņam „divēj' briļļu", t. i., divkāršas acenes. No latvju atmodas laika dižajiem ideologiem acenes bija visiem Pēterburgas Avīžu vīriem: Valdemāram, Baronam, Alunānam. Juris Alunāns nozaudējis acenes, vasaras brīvdienās gūstīdams un ķerdams vaļības mīlētāju brāļadēlu Adolfu, kas aizmucis no tēvoča mācības stundas. Tad nu savukārt sākusies liela aceņu meklēšana, jo Juris bijis tik īsredzīgs, ka bez acenēm, tā sakot, nevarējis ne soli paspert.

Dažu latvju rakstnieku bez acenēm nemaz nevar iedomāties: Blaumani, Veidenbaumu, Andrievu Niedru, Skalbi, Austriņu, brāļus Grīnus, Ziemeļnieku — visus jau nemaz nevar uzskaitīt. (Savukārt ar acenēm lāgā nevar iztēloties Kronvaldu, Auseklī, Saulieti, Poruku, Raini). Rakstnieku sejas gan dzīvē (latviešu), gan attēlos (cittautiešus) apskatot, pārliecinājos, cik ļoti acenes spēj pastiprināt raksturīgo un izpaust īpatnību sejas izteiksmē. Kaut vai treji degunknieбji: Emīla Zolā degunknieбis palīdz rādīt, ka šim rakstniekam zinātniska pētnieka pamatīgums un mākslinieka iejūtīgums; Ibsena acenes svētnieciski cildenas, tiesniski bargas un caururbīgas; Antona Čechova degunknieбis tik ļoti sader ar rakstnieka ironiski vērīgo, vēso sejas izteiksmi, liekas, caur šī degunknieбja stikliem skatīdamies, rakstnieks spēj pamanīt pašu sīkāko cilvēcisko smieklīgumiņu vērojamā objektā. Blaumaņa acenēm ir kaut kas jautrs un smejošs, bet tās arī sirsnīgas un var lāstīt, ko Čechova degunknieбis nespēj. Skalbes acenes, šķiet, iztelc tīrāko labsirdību un omulību. Bet ļoti pašapzinīgi spīdējuši vecā bibliofila Misiņa un Viktora Eglīša aceņu stikli.

Kad nāk rudens, namu logiem aizliek priekšlogus. Kad cilvēkam pienācis dzīves rudens, acīm, kuŗas taču dēvē par dvēseles logiem, arī aizliek priekšlogus — acenes. Daudzi cilvēki gan jau agri, agri nevar iztikt bez acenēm, bet vairāk tās tomēr vajadzīgas, mūža rudenim tuvojoties. Rudens tuvošanās izjūta mani reiz pēkšņi pārņēma, redzot, ka Adolfs Erss, kad viņam bija jālasa kāds aprakstīts papīrītis, izņēma no kabatas acenes un uzlika. Agrāk taču viņš acenes nelietoja. Kā, vai tad viņš vairs bez acenēm nevar? Kā gadi paiet! Vai tad . . . vai tiešām arī man drīz būs jāmeklē acenes? Bez tām vairs nevērēja iztikt, piemēram, draugs Kārlis Egle. Viņam tik brīnum labi piestāvēja acenes. Kad viņš sava Misiņa bibliotēkas pārziņa kabinetā sēdēja, darba pārvalku ap pleciem, acenes uzlicis, tad likās: dakteris kas dakteris! Šis draugs mani brīdināja: žigli vien tu arī spraudīsi acenes uz deguna! Bet vēl atturējos. Man taču bija tik labas, tik izturīgas acis, kaut es viņas tik ļoti biju nopūlējis un nostrādinājis. Biju, starp citu, urbies cauri Reklāma Universālās bibliotēkas izdotajiem Homēra, Vergilija, Ovidija vāciskajiem atdzejojumiem, kur iespiedums vēl sīkāks nekā citu Reklāma grāmatiņu jau tā sīkais. Kaŗa laikā avīzes iespieda nejēdzīgi sīkiem burtiem un man radās fantastiska vēlēšanās: kaut būtu avīze tik prāviem burtiem, kādiem iespiesti daži bībeles izdevumi. Bet vēl es arī sīko iespiedumu varēju lasīt bez acenēm. Reizēm pat ierunājās cerībiņa: varbūt es vēl ilgi tāpat lasīšu? Manas acis, o, tās tik bija acis! Un man taču bija gadījies dzirdēt, ka dažs jau gluži balts tēvs saka: es vēl varu lasīt labi bez brillēm. Bet man galva vēl nemaz nebija balta.

Svešumā nokļuvušam, beidzot manas nogurušās acis tomēr pamazām vien atsacījās paklausīt. Kaut kāda naidīga migla saplūdināja burtus un it kā vilka tos kaut kur projām. Mēģināju lasīt kājās nostājies, atbīdījis lasāmo mazliet tālāk. Jā, tā lieta vēl veicās, īpaši, ja lasāmais tādā labā gaismā. Bet vēlāk arī šādā stāvoklī acis vairs nerādīja burtus. Ak dieviņ, jāmeklē acenes! Pie tām līdzēja tikt laimīgs gadījums un laba cilvēka laipnība, cilvēka, kam vienas acenes liekas. Nebija gan pilnībā man piemērotas, bet lasīt ar tām varēju tīri jauki.

Nu man ir viens no tā sauktajiem pirmās nepieciešamības priekšmetiem, par kuŗa pazušanu vai saplīšanu jābaižījas pat vēl vairāk nekā par maizes kartītes vai DP apliecības zaudēšanu. Nu man ir draudzīgu stiklu pāris, bez kuŗiem es savā darbā netieku nekur, no kuŗiem es nekad nevaru šķirties... nekad.

Pa DP preses slejām

Lietuviešu laikraksts „Teviškas Garšas": Rietumeiropā atrodas 78.000 lietuviešu bēgļu. Amerikas lietuvieši nodomājuši šo bēgļu atbalstam savākt 1/2 milj. dolaru. Atsevišķai personai iznāktu nepilni 7 dolari, bet tā kā ar to nebūšot praktiski iespējams sniegt materiālu palīdzību, nolemts izlietot ASV tautiešu dolarus kultūrālo pasākumu veicināšanai. IRO šajā laukā neizrāda interesi, bet nav pieļaujams, ka lietuvju kultūrālā dzīve apsīkst.

Poļu laikraksts „Kronika": Ar YMCAs atbalstu Heilbronnā nodibināta filmu nozare, kas sagatavos filmu par poļu dzīvi un darbu bēgļu nometnēs.

DĪPĪŠU PASAKA — Nr. 10.

Pelnruškīte

Kad viņa atbrauca nometnē, visi domāja, ka tā ir Pelnruškīte. Ne lāga uguni iekurt viņa nemācēja — pelni vien vairāk pa istabu griezās. Mati arī viņai bija pelnu krāsā.

Bet nāca reiz viens princis no tālas aizjūras zemes, un visa nometne posās viņu sagaidīt. Stāstīja, ka princim esot daudz ordeņu, viņš dzīvojot pilsētas mājā un braucot ar uguns ratiem.

Nometnes iemītnieces posās sagaidīt princi pa godam. Kas vien varēja, tās sakāra plecos divas sudrablapsas, kaut arī bija vasaras vidus. Pelnruškīte papriekš gauži raudāja, jo viņai nebija ne sudrablapsu, ne arī viņa prata angliski. Un tomēr viņai dikti gribējās, lai princis viņu labi apskata.

Tad viņa iegāja virtuvē, ielēja blodiņā ūdeņraža pārskābi un skaitīja dziesmiņu:

Mīļais, labais ūdentiņ,
Dari manim tūdaliņ
Blondus zelta matus!

Un — raugi — Pelnruškītes mati kļuva kā zelts. Un princis ievēroja viņu. Ap princi bija gan vēl daudz sieviešu, kas prata angliski un kas bija skolotas daudz gudrībās, bet princis skatījās uz zelta matiem un drīz redzēja, ka Pelnruškīte labāk par citām prot kaut ko citu, kas viņam vislabāk patika. Un viņš iecēla Pelnruškīti par savu ierēdni un vakaros brauca ar viņu apspriesties.

Pelnruškītei tad arī patiešām labi klājās. Viņai gan nebija ābeles, kas kratītu no saviem zariem sudraba un zelta drānas, bet viņai bija princis, kas darīja apmēram to pašu.

Tā viņa dzīvoja, kamēr princis aizbrauca atpakaļ uz savu zemi. Viņš solījās rakstīt, bet viņš to nedarīja. Šī — tātad — būtu gandrīz vai bēdīga pasaka, jo Pelnruškīte beigās palika bez sava prinča. Bet vēl jau viņai palika krājumā tērpi un kurpes, un vai nu gluži tik bēdīgi būs, ka viņa arī kādu jaunu princi nesameklēs?

Dīpītis L.

Izcils sporta notikums Kemptenē

VIRCBURGAS UN DARMŠTATES LATVIEŠU BASKETBOLISTI SEKMIGI CĪNĀS AR LIETUVIEŠU LABĀKAJĀM VIENĪBĀM

Plašajā basketbola turnīrā 4. un 5. okt. Kemptenē Vircburgas YMCA izrādījās līdzvērtīgs pretinieks lietuviešu pašreiz spēcīgākajām vienībām Kemptenes Marjis un Šeinfeldas Kovas. Nedaudz vājāk par tām spēlēja Darmštates Kursa, bet pārējās lietuviešu vienības nespēja konkurēt ar šo četrinieku. Marjis sastāvā ir gandrīz visi bijušie spēcīgā Šarunas piecnieka dalībnieki—brāļi Norkusi, brāļi Andruļi, Bogdanas un Varkala. Turnīrs, kurā startēja 8 vienības, notika pēc 2 zaudējumu sistēmas.

Vircburgas YMCA viegli uzvarēja Dillingenas lietuviešu izlasi Sakalas 33—24, pēc kam nealzmirstamā spēlē tikās ar Marjis piecnieku. Skatītāji redzēja lielisku basketbolu. Pēc pirmajām 10 minūtēm stāvoklis bija 17—14 latviešu labā, bet puslaiks beidzās 21—21 neizšķirti. Vienu minūti pirms beigām lietuvieši tika 44—43 vadībā. Sekoja sasprindzināti mirkļi. Vircburgieši neiemeta bumbu grozā pat no vislabākajām izdevībām. Vēl Miezītis izpildīja soda metienu. Atkal gaŗām! Ar to vircburgiešu cerētā uzvara bija zaudēta. Pēdējās sekundēs vēl aizrāvās uzbrukumos, lietuvieši guva pāris grozu un pie vienlīdzīga spēku samēra laimīgākā Marjis vienība uzvarēja 49—43. Šī spēle izšķīra turnīra turpmāko norisi, jo pie 2 zaudējumu sistēmas tik spēcīgā konkurencē vircburgiešiem vairs bija maz izredžu izkļūt līdz finālam.

Darmštates Kursa, bez Tilmaņa un Caunes, darbojās visai saraustīti un zaudēja Šeinfeldas Kovas izlasei 40—57. Pēc vairākām mazāk nozīmīgām spēlēm arī Vircburgas YMCA pieveica darmštatiešus 46-31 (25-12). Uzvarētāji (3 brāļi Blicavi, Pērkons, Lerchs, Miezītis un Rings) bija kustīgāki un labāk meta bumbu grozā. Pusfinālos Marjis uzvarēja Kovas 37—28 un Kovas pēc tam Vircburgas YMCAs vienību 38—30. Īsā laikā vircburgiešiem tā bija trešā sacīkste pēc kārtas un viniem apsika izturība. Turnīrā 1. vietu ieguva Marjis spēlētāji, kas straujā finālā pieveica Kovas vienību 45—42 (19—19).

Ļoti draudzīgās sacīkstes ar spēcīgo dalībnieku sastāvu, objektīvajiem skatītājiem, lielisko basketbolu, teicamo organizāciju un skaistajām balvām izvērtās par izcilu sporta notikumu, kādu emigrācijā, nezin, vai vairs piedzīvosim, jo daudzi lietuviešu labākie basketbolisti pošas ceļā uz Kanādu.

G. Meržejevskis.

HANAVAS YMCAs BASKETBOLISTES ZAUDĒ VALKĀ

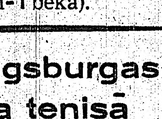

Basketbola kvalifikācijas turnīrā amerikāņu joslas labākajām sieviešu vienībām Valkas spēlētājas savās mājās uzvarēja Hanavas YMCAs izlasi 20-18 (10-7). Tāds rezultāts bija 20 sek. pirms beigām, kad apdzisa elektrība un sacensību pārtrauca. Ar savu rutīnu un teicamo prasmi, spēlējot par aizsardzi, Mirdza Irbe-Eke (blakus uzņēmumā) uzvarētājām ieguva 11 p., Pērkone 5. Kungste 2, Bebre 1 un Kažoka 1, bet Hanavas YMCAi Teriņa 6, Krūče 5, Bērziņa 4, Tilmane 2 un Sprudženiece 1. Valkas jaunieši tad pat basketbolā uzvarēja Ansbaçhas zēnus 29—20 (13—7), bet zaudēja ansbachiešiem volejbolā 10—15, 15—11, 14—16.

A. Līrums.

HERSBRUKAS YMCAs BASKETBOLISTU UZVARA

Kvalifikācijas turnīrā basketbolā amerikāņu joslas labākajām vienībām Hersbrukas YMCA savā nometnē uzvarēja Hanavas YMCAs vienību 52—40 (28—18), kaut sacīkšu 1. posmā zaudēja hanaviešiem 37—55. Hersbrukiešiem gan ir ļoti slikti treniņa apstākļi, taču tie šoreiz pārspēja pretinieku izturībā un ātrumā. Hanavas sastāvā nebija Raiskuma un Vītola. Uzvarētājiem Sproģis ieguva 15 p., Ozols 15, Baumanis 13, Resnais 9, Roga 0, bet viesiem Šulcs 13, Štāls 10, Rops 6, Janševskis 5, Ceplītis 4 un Daukša 4. Spēli vadīja Aizstrauts (Han.) un Grosbergs (Libeka).

J. Sproģis

Z. Bērziņa — Augsburgas meistare galda tenisā

Augsburgas vācu meistarsacīkstēs galda tenisā trīskārtēja meistare kļuva mūsu tautiete Z. Bērziņa. Viņa uzvarēja vienspēlē sievietēm, kopā ar vācieti Zilberi ieguva 1. v. divspēlē sievietēm un ar partneri Onašu palika nepārspēta arī jauktā divspēlē.

VALKA—AUGSBURGA 0—0

Amerikāņu joslas latviešu futbola meistarsacīkšu finālā 11. okt. Augsburgā Valkas un Augsburgas spēkošanās beidzās 0—0 neizšķirti. Tumsas dēļ pagarinājumu neizdevās izspēlēt un sacīksti atkārtos. A. L.

R. BEĶERIS STARTĒ HAMBURGĀ

Pēckara vācu lielākajās rikšošanas sacīkstēs Minchenes Deglfingas hipodromā „Preis der Besten" izcīņā 150.000 RM godalgu un pirmo vietu 2600 m distancē ar 1:23,8 min. kilometra ātrumu ieguva J. Freminga vadītais rikšotājs Kampfflieger. Ļoti spēcīgajā konkurencē ar vācu zirgu Hindu 3. v. izcīnīja latviešu treneris R. Beķeris, kas bija mērojis tālo ceļu no Hamburgas uz Mincheni.

HERSBRUKAS MEISTARI VIEGLATLĒTIKĀ

Hersbrukas nometnes vieglatlētikas meistarsacīkstēs augstlēkšanā uzvarēja J. Bokalders 1,66 m, tāllēkšanā P. Neilands 5,93 m, lodē P. Neilands 12,93 m, trīssoļlēkšanā J. Katužāns 11,95 m un trīscīņā P. Neilands 1712 p. (lodē 12,93 m, tāllēkš. 5,93 m, augstl. 1,50 m). Visi šie rezultāti ir Hersbrukas nometnes rekordi.

P. Neilands.

Angļu joslas latviešu meistarsacīkstes desmitcīņā notiks 18. un 19. okt. pl. 13,20 Pinnebergā. Dalībnieku pieteikšanās sacīkšu vietā. 19. okt. Paredzēts arī 3000 m skrējiens.

Apstiprināti jauni pasaules rekordi vieglatlētikā: 100 jardos Džuberts (Dienvidafrika) 9,4 sek., 10 jūdzēs Viljo Heino (Som.) 49:22,2 min., 220 jard. barj. Herisons Dilards (ASV) 22,5 sek., 4×800 m stafetē Zviedrijas valstsvienība (Stens, Linders, Lindgards, Strands) 7:29,0 min., 1000 m Oskars Gustafsons (Zv.) 2:21,4 min. un diskā Roberts Fičs (ASV) 54,93 m.

Pasaules meistartitulu bezbolā šogad izcīnīja Ņujorkas Yankees vienība, kas 7 spēlēs guva 4—3 pārākumu pret Bruklinas Dodgers izlasi. Bezbola sezona ASV tagad beigusies.

Vācu tenisists G. fon Krams vēlas pāriet Zviedrijas pavalstniecībā, ziņo Hamburgas radiofons.

A. BROKĀNA un R. DOVĀNA MĀCĪBAS GRĀMATU APGĀDĀ,
(14a) **Esslingen a./N., Fliegerschule,**

nupat iznākusi inž. Fr. Šalmes **Angliski-vāciski-latviska tehniska vārdnīca,** domāta visu tehnisko nozaru amatniekiem, tehniķiem un inženieriem. Cena RM 12.—.

Turpat dabūjami vēl šādi izdevumi: RM

Doc. J. Stankeviča un virsagr.-bakt. E. Dambja **Piensaimniecība** . 15.—
Architekta O. Krauzes **Rokas grāmata krāsotājiem** . . . . . 14.—
Mag. rer. nat. J. Valuntas **Organiskā ķīmija** . . . . . 7.—
Mag. oec. V. Bankera **Atvieglotā skaitļošana** (māksla ātri un pareizi rēķināt) . . . . . 3.—
Dipl. ing. M. Grietēna **Ievads būvstatikā II. d.** . . . . . 12.—
Dipl. ing. M. Grietēna **Katru dienu angliski** — pašmāc. angļu val. 9.—
Mag. oec. J. Labsvīra un mag. iur. A. Blanka **Pašvaldību gramatvedība un darbvedība** . . . . . 30.—
Virsagr.-bakt. E. Dambja **Laba un tīra piena iegūšana** . . . . 3.—
J. Viduma apstrād. angļu valodā las. grām. **Cuckoo time Nr. 1** 5.50
Lingua Latina I. d. (vidusskolas I. klases kurss) . . . . . 5.—
Agr. A. Brodes, B. Kviesīša, B. Lūša un V. Zanta **Piensaimniecības rokas grāmata** . . . . . 20.—

Visi minētie izdevumi ir rotēti. Pasūtinot grāmatas pa pastu, lūdzam pieskaitīt pārsūtīšanas izdevumus.

Apgāds

Latvju meitenes! Ar jums nopietnā precību nolūkā vēlas iepazīties 2 jaunekļi Beļģijā. Rakstiet **Jānim** un **Aleksim:** Cite Nr. 6, Rue de Pieton Trazequies (Haiwant), Belgique.

Radus, draugus un paziņas meklē **Ilgvars Naufrīds Purviņš:** (21) Selm/Beifang i. Westf., Kr. Lüdinghausen, Eichenstr. 8.

Kas zinātu, kur atrodas **Paula Brēmane dz. Bacha** no Rīgas, Zasulauka, un viņas dēli **Gerhards un Rolfs** ar ģimenēm, lūdzu rakstīt **Erikai Krastingai:** (13a) Amberg/Opf. Luitpoldstr. 2. III, bei Koch.

Bijušos Ventspils valsts arodskolas skolotājus (1938.—1941.) vai bij. skolas darbvedi steidzīgi meklē **Ž. Indriksons:** (24) Geeshacht b. Hamburg, Lettenlager, Grenzstr.

Radus, kapt. **Kārli Apsīti un Elzu Kinosu** dz. **Builī,** no Rīgas meklē **Jānis Nāzars:** (23) Seedorf b. Zeven, 249 Assembly Centre.

Lielmeistars Bogoļubovs — aiz — Endzelīna un Zemgaļa

BEIDZIES HANAVAS STARPTAUTISKAIS ŠACHA TURNĪRS

Hermaņa Matisona piemiņas turnīrs Hanavā beidzās ar latviešu šachistu lieliskiem panākumiem. Uzvarēja mūsu meistars Lūcijs Endzelīns ar 11 p., 2. v. ieguva latvietis Elmārs Zemgaļis ar 10 p., bet 3. un 4. v. dalīja lielmeistars Bogoļubovs un bij. Vīnes meistars Henlingers ar 9,5 p.

DAŽOS VĀRDOS

Amerikāņu karavīru maizes un gaļas patēriņš pēc ģenerāļa Eizenhauera rīkojuma samazināts, lai rastu ietaupījumus eksportam. Dienas deva tomēr paliks 3700 kaloriju.

Krievu iznīcinātāji ar brīdinājuma šāvienu piespieda nosēsties Ungārijas - Čechoslovakijas pierobežā Rumānijas princeses Helēnas lidmašīnu, kas atradās ceļā no Bukarestas uz Cīrichi. Pēc dokumentu pārbaudes krievi atļāva lidojumu turpināt.

Septiņas čechu lidmašīnas nosēdušās Šveinfurtes lidlaukā. Lidotāji stāstīja, ka esot apmaldījušies, un nākošā dienā devās atpakaļ.

„Kungu klubs", kam Franča Papena vadībā bija liela politiska nozīme pirmshitlera laikā, atjaunots Minchenē, piedaloties daudziem izciliem rietumjoslu saimniecības, pārvaldes un rūpniecības darbiniekiem un arī dižciltīgajiem.

9 gadus piespiedu darbos tiesa piesprieda kādreizējam dienvidslavu zemnieku partijas vadītājam Juvanovičam Belgradē.

„Lidojošie cigāri", pēc „lidojošo šķīvju" parauga, esot parādījušies virs Ziemeļzviedrijas. „Aftonbladet" ziņo, ka lielā augstumā novēroti gareni lidojoši priekšmeti ar ugunīgu asti un motoram līdzīgu rūkoņu, kas ātrā gaitā pazuduši dienvidrietumu virzienā.

Komūnistiskas spiegošanas centrāles un sabotāžas organizācijas izveidošanu Čīlē, čīliešu valdība oficiālā paziņojumā pārmet Dienvidslavijas valdībai. Organizācijas štābu iekārtojis dienvidslavu speciālvēstnieks. Dienvidslavija apsūdzību noraidījusi kā nedibinātu.

Apcietināšanu vilnis Zaksijā vēršoties pret tiem SED biedriem, kas agrāk bijuši sociāldemokratu partijā, un pret citu partiju locekļiem, kas orientēti „uz rietumiem", ziņo „Die Neue Zeitung".

Par feldmaršala Montgomerija beretes noslēpšanu ar 21 dienu mājas arestu sodīti seši angļu kadeti Sendherstā. Kamēr Montgomerijs ēdis pusdienas, kadeti viņa slaveno bereti uzlikuši galvā kādai lauvas statujai, pielikdami uzrakstu: „Lauva rūc." Feldmaršala pavadoņi bereti nomeklējuši veselu pusstundu.

Vai de Golam atkal pārmet varu? Uz šādu jautājumu sabiedriskās domas pētīšanas institūta aptaujā Francijā 33 proc. iztaujāto atbildējuši ar jā, 40 proc. ar nē. Ar Ramadjē vadību 13 proc. bija apmierināti, bet 56 nē.

Jauna „sazvērnieku prāva" sākusies Bulgārijā pret 39 virsniekiem.

Pret katoļu baznīcas ierobežošanu un katoļu piespiedu ievilkšanu viņiem nepieņemamās partijās, gana vēstulē protestējis Polijas primašs, kardinālis Hlonds.

Izmeklēšana „slovaku sazvērestības" lietā nobeigta. Apcietinātas 308 personas, bez tam prāvā par neatkarīgas Slokakijas valsts dibināšanas mēģinājumu tiesāšot vēl 85 citas personas.

Par kurdu cilšu bruņotu sacelšanos ziņo no Sīrijas pierobežas Turcijā. Uz turieni nosūtīti turku karaspēka pastiprinājumi.

750 fabrikas ietilpst amerikāņu un angļu militārās pārvaldes nojaucāmo vācu rūpnīcu sarakstā, no tām 500 angļu un 250 amerikāņu joslā. Fabrikas sadalīs reparācijās 18 Eiropas valstīm.

„Benderoviču" skaits, kas internēti amerikāņu joslā, pagājušā nedēļā bija sasniedzis 67. pēdējie 13 no tiem nolikuši ieročus Pasavas tuvumā. „Benderoviči" ir pretkomūnistiska ukraiņu nacionāla pagrīdes organizācija.

Obligātu pusgadu ilgu būvdienestu visiem jauniešiem, sasniedzot 22 gadu vecumu, ierosinājusi brīvā demokratiskā partija Lejaszaksijā, angļu joslā.

Rentgena starus un citus tehniskus līdzekļus turpmāk lietos angļu pasta iestādes, kontrolējot, vai uz ārzemēm nosūtāmās vēstulēs nav noslēpta valūta. Šādā veidā no Anglijas nelegāli izsūtot prāvus daudzumus valūtas. Atrasto naudu turpmāk vairs neatdos sūtītājam, bet konfiscēs, bet vainīgos sodīs ar naudas sodu līdz 500 mārciņu apmērā.

Sporta auto pret pastmarku kolekciju 70.000 marku vērtībā mēģinājis samainīt bezpavalstnieks Sergejs Šikšoss, kas gribējis nodot savu auto kādam Šveices pavalstniekam. Militārā tiesa par to sodījusi viņu ar gadu cietumā un 5000 marku naudas sodu.

Izbalējis spožums

Kā tagad dzīvo vācu agrāko kronēto valdnieku atvases

Ķeizaru, erchercogu, princu, grāfu un citu kronēto un dižciltīgo slavas laiki pagājuši, un pasaulē troņu un kroņu palicis diezgan maz.

Tāpēc tīri cilvēciga interese, liekas, pamudinājusi „Die Neue Zeitung" līdzstrādnieku Manuelu Gaseru painteresēties, ko īsti dara un kā tagadējos demokratijas laikos demokratizējamā Vācijā dzīvo vēl atlikušās dižciltīgo dzimtu atvases un lielāku un mazāku troņu pretendenti.

Monarchistiskā doma Vācijā visdzīvākā ir Bavārijā, kur pēc kara nodibinājās pat oficiāla „karaļa partija". Pēc dažiem mēnešiem to gan aizliedza, bet monarchijas piekritēji Bavārijā tomēr vēl ļoti rosīgi un savu lietu neuzskata par zaudētu. Viņi stāv un krīt par „savu valdnieku namu", ekskroņprinci Ruprechtu sauc par karali, titula mantinieku princi uzrunā par „mūsu visžēlīgo kungu" un domā, ka Vitelsbachu namam vēl var būt nākotne Bavārijā.

Leištetenes pilī, kas pieder princim Francim, kroņprinča brālim, Štarnbergas ezera tuvumā, dzīvo ekskroņprincis Ruprechts. Viņš nododas tīrasiņu sugas zirgu audzēšanai, kuŗus kara beigās kaut kā izdevies atgādāt no Ungārijas. Viņa bijušie tituli ir: Bavārijas kroņprincis, Bavārijas un Prūsijas ģenerālfeldmaršals, Sv. Juŗa ordeņa lielpriors, Zelta Aunādas bruņinieks un tā tālāk. Prinča otra galvenā nodarība ir mākslas priekšmetu kollekcionēšana. Tos viņš gadu desmitiem ilgi vācis visās pasaules malās, un tie visi vēl ir viņa īpašumā. Princis ir ne vien labs mākslas pazinējs, bet arī labs tirgotājs, jo daudzus vērtīgus priekšmetus pratis atrast vecās krāmu tirgotavās un nopirkt, kā saka, par sviestmaizi. Izņemot pašu gados veco kroņprinci, visi Leištetenes pils iemītnieki un kalpotāji nēsā bavāriešu tautiskos tērpus ar īsajām ādas biksēm, tā ka grūti atšķirt „kungu" no „kalpa".

Leištetenes tuvumā dzīvo arī princis Albrechts, kas vienmēr skaitījies par Vitelsbachu valdnieku nama „infant terrible". Savā smalkajā ģimenē viņš kļuva nepopulārs ar neaptēstajām manierēm, salonu dzīves nicināšanu, nejēdzīgi stipro tabaku, tautas valodu, pat žargona un lamu vārdu lietošanu un biedrošanos ar plostniekiem, zirgu puišiem un citiem „prastiem" ļaudīm. Bet apciemojumā princis Albrechts izrādās visai uzvedīgs un arī inteligents cilvēks. Viņš kļuvis četru bērnu tēvs un ar ģimeni labu laiku pavadījis koncentrācijas nometnē. Tagad viņš nododas lauksaimniecībai, kur viņam teicamas zināšanas. Politiski viņš ir Eiropas valstu federācijas piekritējs, kaut gan pats domā, ka tai neesot lielu izredžu.

Lai pasvītrotu savu demokratisko nostāju, princis Albrechts atvadoties lūdz žurnālistu viņu katrā ziņā iepazīstināt ar līdzbraucēju — šoferi, par ko pēdējais ne mazumu pārsteigts.

Nākošais apciemojums ved pie Vācijas bijušā kroņprinča uz Hechingenu, Collernu pils tuvumā, pie Tībingenas, bet kalpotājs paskaidro, ka viņa ķeizariskā augstība, diemžēl, izbraukusi pie radiem, un neesot zināms, kad atgriezīsies.

Citāda aina ir Hoencollernas-Zigmaringas firsta apkārtnē. Kamēr jaunākā dzimtas līnija taisīja karjēru Nirnbergā, tad Brandenburgā un pēdīgi tvēra pēc ķēniņa un pat Vācijas ķeizara kroņa, Zigmaringi apmierinājās ar 85.000 dvēseļu lielas zemītes valdīšanu, līdz 1849. g. labprātīgi atteicās arī no tā. Tagad pārējie dzimtas locekļi Zigmaringus apskauž viņu lauksaimniecībā dibinātās labklājības dēļ. Firsta īpašums atrodas brīnišķīgi jaukā vietā un atgādina Anglijas parku, apviļu, ar foreļu upēm un veclaicīgu „kungu māju". Arī pats 56 gadus vecais firsts ārēji atgādina bagātu zemnieku, kaut gan nevar noslēpt agrākās dižkunga un gvardes virsnieka manieres. Viņa pili komandējošais franču ģenerālis dažkārt aizņemas godībām, un ar franču virsniekiem sadzīvošana ir teicama. Par Hoencollernu zemes patstāvību vācu valstiņu federācijā firsts ir pesimistisks un domā, ka tā laikam gan paliks tikai Virtembergas sastāvdaļa. Bet ģenerāloģiskā kārtas apziņa firstā jo spēcīga, un kad sarunā gadas pieminēt jaunākos Prūsijas Hoencollernus, firsts saka: „Nesaprotu, kā gan avīzes Vilhelma II dēlus un mazdēlus var dēvēt par Hoencellernu princiem; viņi ir prūšu princi, kaut arī cēlušies no Hoencollerniem, bet Hoencollerni esam mēs!"

Nododot Hoencollernu firsta svecienus brāļameitām, Urachas princesēm, Gasers ieradies Lichtenšteinas pilī pie Pfullingenas, ko apdziedājis Vilhelms Haufs. Urachi ir Virtembergas valdnieku nama nozarojums, un pils ir īsta romantisma laiku pālieka. Tā gan var lepoties ar divus metrus augstu šampānieša glāzi, bet ne ar virtuvi, kādēļ abas princeses dzīvo ārpus pils. Tās gados vēl jaunas un veic tūristu vadoņu uzdevumus pils apciemotājiem, kādu ir daudz. Pēdējos Vasarsvētkos viņas izrādījušas pili 7000 divdesmit dažādu nāciju piederīgiem. Pils torni žurnālists apvaicājās, kā sauc divas apkartnē redzamas pilsētas. „Ak", nicīgi izmet princeses, „tās ir tā sauktās brīvās pilsētas Pfullingena un Reitlingena. Tās vienmēr bija pret mums un tādēļ palika tādas mazas, kamēr mūsu rezidences pilsētas ieguva slavu un varu!"

Nesen pie princesēm bijis ciemos vācu kroņprincis no tuvējās Hechingenas un starp citu ieminējies: „Vai jums nav liekas šujamās adatas? Esmu savējo nozaudējis un tādēļ ļoti embarasēts!" Kāds Zaksijas lielhercogs nesen atbēdzis uz rietumiem un parādījies pie radiem kareivja biksēs un sieviešu žaketē. Pie kādas bavāriešu princeses pie Bodenes ezera notikusi ģimenes sanāksme—grozīņu vakars: kroņprincis Ruprechts atnesis zivis, Hoencollernas princis medījumu, princis X grozu dārzeņu un firstiene Y kulīti ar miltiem. Bet hercogam Z, kas galīgi izputējis, nav bijis nekā, tādēļ viņš nokēris un licis galdā pāris kālu vēzu.

Vilhelma II vienīgās meitas virs, Braunšveigas un Lineburgas hercogs ir „Lielbritānijas un Īrijas karaliskā prinča" titula īpašnieks un tagad dzīvo Marienburgas pilī, angļu joslā. Tur nesen dzīvoja arī princese Friderike Luize Tira Viktorija Margarete Sofija Olga Cecilija Izabella Krista, bet tai iznākušas mazas nepatikšanas ar anketām, jo viņa darbojusies BDM. „Un kur viņa ir tagad?" vaicā žurnālists un saņem atbildi: „Kopš dažiem mēnešiem viņa ir Grieķijas karaliene."

Atstājis neapmeklētus vēl Badenes, Meklenburgas, Anhaltes, Reisas, Lipes, Holšteinas, Oldenburgas, Zaksijas un vēl citu vācu firstu namu pārstāvjus, žurnālists kopsavilkumā konstatē, ka tāpat jau iepazinies ar visām iespējamām agrāko valdnieku atvašu dzīves stila pakāpēm. Kādā pilī pusdienu galdā gan bija tikai nedaudz ceptu kartupeļu ar salātiem un biezpienu, bet uz šķīvjiem karaļkroņi, galda plāksne no zilā lazurakmens un to rotāja milzīga apzeltīta sudraba uzbūve. Citā vietā ietvars bija laucinieciski vienkāršs, bet viesim galdā bija celta īsta angļu tēja, maizītes un citi gardumi.

Kāds jauns princis katru dienu ar divriteni brauc uz darbu un nopelna 280 marku mēnesī. Bet kad viņš nesen laulājās, tad ceremonijā piedalījās orķestris, skolas bērni, vietējie amatvīri cilindros teica jūsmīgas runas, mazas meitenītes pasniedza puķes, skaitīja dziesmiņas un „knikšēja", un skanēja baznīcu zvani visā zemē . . .

Kāds firsts sava viesa piedāvāto cigareti atvainodamies noglabājis „vēlākam laikam", bet cits piedāvājis savas no etvijas, ko gatavojis kāds Pēterpils juvelieris no viena paša zelta gabala. Arī nostāja pret laikmeta iezīmēm ir dažāda. Viens dižciltīgais lamājas kā ostas strādnieks, tādēļ ka viņam nonemta muiža. Cits jūtas glaimots un kūst, tādēļ ka franči viņu uzrunā par „monsiņoru". Viena kopīga iezīme beidzot vēl tā: pieklūšana visiem šiem firstiem un princesēm bijusi nesalīdzināmi vieglāka un sarunāšanās vienkāršāka nekā ar dažu labu ministrijas nodaļas vadītāju.

Č.

Kas ko zinātu par **Rūdi Šlangenbergu,** dz. 1925. g. martā, un **Voldemāru Arstenieku,** dzim. 1908. g. novembrī Pampaļu pag., lūdzu rakstīt māsai **M. Hofmarkai:** (24) Geestacht/E. Spakenberg III.

Kurzemes karavīri! Kas ko zinātu par kapr. **Pēteri Zdanoski,** dzim. 1912. g., ziņojiet **Skaidrītei Zdanovskai:** (13b) München, Wildenroth 16. Post Grafrath 6.

Kur esat latvju zeltenes?!
Nelieciet mums skumt un rakstiet **Valdim** un **Jānim:** (20b) Förste, Herzberg, ü. Harz.

„LATVIJAS" ABONEMENTS.

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks. iesk.), maksā RM 7.— mēnesī; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eksemplāriem — RM 6.— mēnesī par eks. Sludinājumu maksa: RM 1.— par vienslejīgu iespiedrindu vai tai atbilstošu telpu; piederīgo meklēšanas sludinājumi par puscenu, bet ne mazāk kā RM 6.— par sludinājumu.

Abonementu pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (13b) Günzburg/Do., Bürgermeister-Landmann-Platz 7.

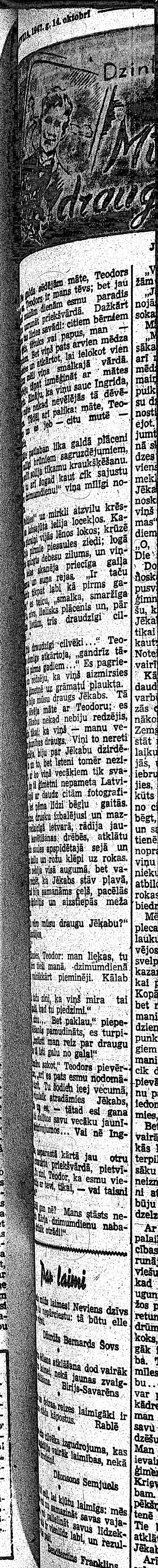

…s spožums

…vācu agrāko kronēto …ku atvases

…un domā, ka tā laikam gan paliks tikai Virtembergas sastāvdaļa. Bet ģenerāloģiskā kārtas apziņa firstā jo spēcīga, un kad sarunā gadas pieminēt jaunākos Prūsijas Hoencollernus, firsts saka: „Nesaprotu, kā gan avīzes Vilhelma II dēlus un mazdēlus var dēvēt par Hoencellernu prinčiem; viņi ir prūšu prinči, kaut arī cēlušies no Hoencolleriem, bet Hoencollerni esam m ē s!"

Nododot Hoencollernu firsta sveicienus brāļameitām, Urachas princesēm, Gasers ieradies Lichtenšteinas pilī pie Pfullingenas, ko apdziedājis Vilhelms Haufs. Urachi ir Virtembergas valdnieku nama nozarojums, un pils ir īsta romantisma laiku palieka. Tā gan var lepoties ar divus metrus augstu šampānieša glāzi, bet ne ar virtuvi, kādēļ abas princeses dzīvo ārpus pils. Tās gados vēl jaunas un veic tūristu vadoņu uzdevumus pils apciemotājiem, kādu ir daudz. Pēdējos Vasarsvētkos viņas izrādījušas pili 7000 divdesmit dažādu nāciju piederīgiem. Pils tornī žurnālists apvaicājās, kā sauc divas apkārtnē redzamas pilsētas. „Ak", nicīgi izmet princeses, „tās ir tā sauktās brīvās pilsētas Pfullingena un Reitlingena. Tās vienmēr bija pret mums un tādēļ palika tādas mazas, kamēr mūsu rezidences pilsētas ieguva slavu un varu!"

Nesen pie princesēm bijis ciemos vācu kroņprincis no tuvējās Hechingenas un starp citu ieminējies: „Vai jums nav liekas šujamās adatas? Esmu savējo nozaudējis un tādēļ ļoti embarasēts!" Kāds Zaksijas lielhercogs nesen atbēdzis uz rietumiem un parādījies pie radiem kareivja biksēs un sieviešu žaketē. Pie kādas bavāriešu princeses pie Bodenes ezera notikusi ģimenes sanāksme—groziņu vakars: kroņprincis Ruprechts atnesis zivis, Hoencollernas princis medījumu, princis X grozu dārzeņu un firstiene Y kulīti ar miltiem. Bet hercogam Z, kas galīgi izputējis, nav bijis nekā, tādēļ viņš noķēris un licis galdā pāris kāļu vēžu.

Vilhelma II vienīgās meitas vīrs, Braunšveigas un Lineburgas hercogs ir „Lielbritānijas un Īrijas karaliskā prinča" titula īpašnieks un tagad dzīvo Marienburgas pilī, angļu joslā. Tur nesen dzīvoja arī princese Friderike Luize Tira Viktorija Margarete Sofija Olga Cecilija Izabella Krista, bet tai iznākušas mazas nepatikšanas ar anketām, jo viņa darbojusies BDM. „Un kur viņa ir tagad?" vaicā žurnālists un saņem atbildi: „Kopš dažiem mēnešiem viņa ir Grieķijas karaliene."

Atstājis neapmeklētus vēl Badenes, Meklenburgas, Anhaltes, Reisas, Lipes, Holšteinas, Oldenburgas, Zaksijas un vēl citu vācu firstu namu pārstāvjus, žurnālists kopsavilkumā konstatē, ka tāpat jau iepazinies ar visām iespējamām agrāko valdnieku atvašu dzīves stila pakāpēm. Kādā pilī pusdienu galdā gan bija tikai nedaudz ceptu kartupeļu ar salātiem un biezpienu, bet uz šķīvjiem karaļkroņi, galda plāksne no zilā lazurakmens, un to rotāja milzīga apzeltīta sudraba uzbūve. Citā vietā ietvars bija lauciniecīski vienkāršs, bet viesim galdā bija celta īsta angļu tēja, maizītes un citi gardumi.

Kāds jauns princis katru dienu ar divriteni brauc uz darbu un nopelna 280 marku mēnesī. Bet kad viņš nesen laulājās, tad ceremonijā piedalījās orķestris, skolas bērni, vietējie amatvīri cilindros teica jūsmīgas runas, mazas meitenītes pasniedza puķes, skaitīja dziesmiņas un „knikšēja", un skanēja baznīcu zvani visā zemē . . .

Kāds firsts savā viesā piedāvāto cigareti atvainodamies noglabājis „vēlākam laikam", bet cits piedāvājis savas no etvijas, ko gatavojis kāds Pēterpils juvelieris no viena paša zelta gabala. Arī nostāja pret laikmeta iezīmēm ir dažāda. Viens dižciltīgais lamājas kā ostas strādnieks, tādēļ ka viņam noņemta muiža. Cits jūtas glaimots un kūst, tādēļ ka franči viņu uzrunā par „monsiņoru". Viena kopīga iezīme visiem beidzot vēl tā: piekļūšana visiem šiem firstiem un princesēm bijusi nesalīdzināmi vieglāka un sarunāšanās vienkāršāka nekā ar dažu labu ministrijas nodaļas vadītāju. Č.

„LATVIJAS" ABONEMENTS,

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks.), maksā RM 7.— mēnesī; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eksemplāriem — RM 6.— mēnesī par eks. Sludinājumu maksa: RM 1.— par vienslejīgu iespiedrindu vai tai atbilstošu telpu; piederī[illegible] meklēšanas sludinājumi par [illegible] cenu, bet ne mazāk kā RM 6.— par sludinājumu.

Abonementu pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (13b) Günzburg/Do., Bürgermeister-Landmann-Platz 7.

LATVIJA ATPŪTAI

LATVIAN NEWSPAPER

JĀŅA ZVIRBUĻA ZĪMĒJUMI

Pie galda sēdējām māte, Teodors un es. Teodors ir mans tēvs; bet jau kopš mazām dienām esmu paradis viņu uzrunāt priekšvārdā. Dažkārt man tas licies savādi: citiem bērniem ir tētis, tētuks vai papus, man — Teodors. Bet viņš pats arvien mēdza smieties un atkārtot, lai ielokot vien laikus mēli viņa smalkajā vārdā. Gribēju tāpat izmēģināt ar mātes vārdu. Zināju, ka viņu sauc Ingrida, bet māte nekad nevēlējās tā dēvējama. Tādēļ arī palika: māte, Teodors un es jeb — citu mutē — Kārlis.

Māte patlaban lika galdā plāceni ar mīlīgi brūniem sagruzdējumiem, kas solīt solīja tīkamu kraukšķēšanu. „Lai tu arī šogad kaut cik sajustu savu dzimumdienu!" viņa mīlīgi noteica.

„Paldies!" uz mirkli atzvilu krēslā, un labsajūta ielija locekļos. Kafijas garaiņi vijās lēnos lokos; krūzē baltoja pirmie piesaules ziedi; logā vērās spirgts debesu zilums, un viņpus ielas skanēja priecīga gaiļa dziesma un suņa rejas. „Ir taču gandrīz tikpat labi kā pirms gadiem," es teicu, „smalka, smaržīga kafija, zivs, lielisks plācenis un, pār visām lietām, trīs draudzīgi cilvēki..."

„Trīs draudzīgi cilvēki..." Teodors domīgs atkārtoja, „gandrīz tāpat kā pirms gadiem..." Es pagriezos un redzēju, ka viņš aizmirsies vērās ģīmetnē uz grāmatu plaukta.

Tas bija mūsu draugs Jēkabs. Tā viņu dēvēja māte ar Teodoru; es pats Jēkabu nekad nebiju redzējis, zināju tikai, ka viņš — manu vecāku jaunības draugs. Viņi to nereti pieminēja, biju par Jēkabu dzirdējis šo un to, bet īsteni tomēr nezināju, ar ko viņš vecākiem tik svarīgs, ka tā ģīmetni nepameta Latvijā, kopā ar daudz citām fotografijām, bet ņēma līdzi bēgļu gaitās. Ģīmetne, drusku izbalējusi un mazliet veclaicīgā ietvarā, rādīja jaunekli iesvētīšanas drēbēs, atklātu smaidu saules apspīdētajā sejā un platu kallu un rožu klēpi uz rokas. Attēls nebija visā augumā, bet varēja redzēt, ka Jēkabs stāv pļavā, tālumā bija samanāms ceļš, pacēlās siena šķūnītis un aizstiepās meža svītra.

„Tu vēro mūsu draugu Jēkabu?" es iejautājos.

„Jā."

„Klausies, Teodor: man liekas, tu arī pērn tieši manā dzimumdienā viņu vairākkārt pieminēji. Kālab tā?"

„Tu taču zini, ka viņš mira tai pašā gadā, kad tu piedzimi."

„Jā, zinu... Bet paklau," piepešas vēlēšanās pamudināts, es turpināju, „izstāsti man reiz par draugu Jēkabu tā īsti galu no gala!"

„Taisnību sakot," Teodors pievērsās man, „arī es pats esmu nodomājis to darīt. Tu šodien ieej vecumā, kādā viņulaik atradāmies Jēkabs, Ingrida un es, — tātad esi gana liels, lai dalītos savu vecāku jaunības pārdzīvojumos... Vai nē Ingrid?"

Māte, neparastā kārtā jau otru reizi nosaukta priekšvārdā, pietvīka: „Tu zini, Teodor, ka esmu vienis prātis ar tevi, tikai, — vai taisni šodien?"

„Kādēļ gan nē? Mans stāsts nepadarīs Kārļa dzimumdienu nabagāku, drīzāk otrādi!"

„Vai, nespriediet nu abi tik gaužām nopietni!" es raudzīju jokot.

„Jā, ielej, lūdzu," Teodors pievienojās manai izteiksmei, „lai vieglāk sokas stāstīšana un klausīšanās!"

Māte ielēja.

„Mēs abi ar Jēkabu," Teodors uzsāka, „esam no viena apvidus, lai arī ne tuvi kaimiņi. Mūsu vecāki mēdza dažkārt svētkos un godos pārmaiņus ciemoties, un tā arī mēs, puikas, dabūjām saskatīties. Bet mūsu draudzība sākās tikai vēlāk, īsteni nostiprinādamās Rīgā, ģimnazijā ejot. Īrējām toreiz par abiem vienu jumta istabiņu, dienās sēdējām vienā skolas solā, vakaros kopējas spuldzes gaismā mācījāmies vai arī, viens otram kapeikas aizdodami, apmeklējām koncertus un sarīkojumus. Jēkabu sevišķi aizrāva dzeja; bieži noskaņu brīžos, kad bijām divatā, viņš mēdza citēt kādu „Zvana dziesmas" fragmentu, kas beidzās ar vārdiem:

„O, dass sie ewig grünen bliebe,
Die schöne Zeit der jungen Liebe!"

Domājos jaužam, kurp šis Jēkaba noskaņas sniedzas. No vārdiem un pusvārdiem biju dzirdējis par kādu ģimnazisti Ingridu, jā, Kārli, to pašu, kurā tu nule paskatījies! Es viņu, Jēkaba iepazīstināts, biju redzējis tikai reizes, un, likās, Jēkabs savas kautrības dēļ arī ne daudz vairāk. Noteikti nezināju — mans draugs vairījās runāt.

Kā redzi, es turpmāk ar dzeju daudz neesmu nodarbojies; Jēkabs, varbūt, būtu, bet laika loks sagriezās citādi. Sākās pasaules karš, un nākošajā vasarā vācietis iebruka Zemgalē. Mani vecāki paguva atstāt mājas un doties uz Vidzemi jau laikus! Jēkaba piederīgie aizkavējās, un tas bija liktenīgi. Strīdū ar iebrucējiem Jēkaba tēvs bija pretojies, un tie viņu bija nošāvuši pie kūts durvīm. Padzirdējis notikušo no citiem, kam vēl bija izdevies izbēgt, Jēkabs piepeši kļuva nerunīgs un salts, ka man metās baigi tā klātienē. Tad kādu vakaru viņš man noprasīja, vai es pieteikšoties līdz ar viņu nule dibinātos latviešu strēlnieku pulkos. Pēc īsas pārlikšanas atbildēju jā, un mēs cieši saspiedām rokas, solīdamies būt uzticami kaŗa biedri.

Mēs tiešām turējāmies plecu pie pleca visu apmācību laiku, mīdami laukumu dubļus un stingdami rudens vējos, kas nedeva miera arī naktīs, svelpjot šaudamies cauri plānajām kazarmju sienām, un mūs sildīja tikai pašu jaunums un iekšējā kvēle. Kopā pārlaidām arī ugunskristības, bet ne vairāk: pašā pirmajā kaujā mani ievainoja sānos granātas sprādziens. Tikai vēlāk pārsiešanas punktā padzirdēju un arī kā pa murgiem šķitu atceramies, ka Jēkabs mani bija izgādājis no cīņu loka kaut cik drošībā, kur sanitāri mani bija pievākuši. Atmiņā likās skanam vai nu patiesi dzirdēti, vai arī tikai paša iedomu viesti vārdi: „Mēs redzēsimies, kad būsi vesels, draugs!"

Bet veselība nāca gausi. Pārcietu vairākas operācijas, izdzīvojos vairākās lazaretēs, tiku evakuēts uz Pēterpili, pamazām, bandāžās ietīts, sāku staigāt, bet cīnītājs no manis neiznāca vairs visus kaŗa gadus. Mani atvaļināja, un es galu galā dabūju darbu turpat Pēterpilī kādā dzelzceļa kantorī.

Ar Jēkabu sarakstījāmies; viņš palaikam bija pilns apbrīnojamas ticības un paļāvības. Viņa vēstules runāja par jauniem pavasariem latviešu zemei, par jaunām vasarām, kad atkal un vēl jo košāk plīvos jāņugunis, skanēs dziesmas un smaržos platlapainie ozolu vaiņagi. Tikai retumis viņa sūtītajās rindās iezagās drūmums. „Esmu palicis viens kā koks," viņš rakstīja, „un visbriesmīgāk ir brīžos, kad uzmācas bezcerība. Tad lasu Jauno Derību, lasu, ka mīlestību, pat naidu a[illegible] ar mīlestību... Bet vai vecāku mīlestību maz var pienācīgi atalgot? Vai man jel kādreiz būs izdevība to darīt? Tēva man vairs nav, un Dievs zina, vai savu nabaga māti vispār vairs redzēšu, — tā palika aiz frontes . . ." Man bija gadījies dzirdēt no dažiem ievainotiem paziņām, ka Ingridas ģimene veiksmīgi izbraukusi uz Krieviju. Aizrakstīju par to Jēkabam. Viņš priecājās ļoti, pasaule pēkšņi likās gaišāka kļuvusi. Dzimtenē pavadīts daudz jauku brīžu.' Tie bija skopi, bet savā skopumā atklāti vārdi. Pēc tam man ilgi no Jēkaba nepienāca nekādas ziņas.

Arī es biju viens kā koks, kaut arī ar patīkamo sajūtu, ka manējie atrodas drošībā. Kādā rudenīgā pēcpusdienā klaiņāju pa Pēterpils priekšpilsētām. No ielas nozarojās grambains ceļš, ieslīdēdams smagos, zaļgani rudos vārtos. Gar ceļa malām sarka pīlādži, spoguļodami slīpus, tālus saules starus. Rudens man arvien licies rada tādiem pīlādžiem: saldens un tomēr rūgts, viegli kvēlains un reizē smagnēji vēss, laimīgs un tomēr skumjš. Un iedams pretim krēslainīgajai vārtu velvei, es domāju, vai tad pati dzīve nav bāli zeltains laimes un skumju mijums? Te tā ir, te tās nav, te ziedu smarža, te trūdu dvaša, visam pāri — skumjas kā saldens pīlādžu rūgtums. Jā, skumjas, nevis bēdas. Tikai pēdējās, dziļa prieka pretstats, ir īstenā nelaime; laime, gan tāla un bāla, ka brīžam šķiet maz tai nozīmes, var tverties arī skumjās. Tāpat kā saldenums pīlādžu rūgtumā. Un cik ir nozīmes lielajai laimei un smagajām bēdām? Tikai tik, cik tās sajūt; bet izej, draugs, laukos un paraugies rāmajā rudens rietā — lielā laime un smagās sāpes nokritīs līdzi liekajām lapām. Tā es domāju tobrīd, piemirsis naidu un cīņas, ļaudams sevi aijāt smeldzei, tuvojos pavērtajiem vārtu treliņiem, aiz kuŗiem, kā man šķita, māja ikdienai tāla, veco koku slēpta un birušajās lapās tīta pasaku valsts. Sārts mežrožu krūms šūpoja vējā vēlīnus ziedus, viesmīlīgi smaržodams. Es apstājos pie tā it kā gaidot. Krūma zari slēpa izeju. Man likās, ka kādam jānāk. Bija tik draudzīga, patīkama sajūta. Es nesteidzos un gaidīju.

Vai tiešām pasaulē ir brīnumi, jeb tikai sagadīšanās? Kāds nāca; lapas ceļā gandrīz bez trokšņa skanēja. Par spīti gaidām es biju pārsteigts. Kā ne: mežrozes zariem pašķiroties, ieraudzīju Ingridu. Vienkāršā, mazliet apvalkātā, bet, nezinu kāpēc, brīnum patīkamā tērpā, tikai kurpēm vasaras brūnumā klātajās kājās, plecos lakatu, kuŗa bārkstīs bija sakrituši priežu mizas nobirzumi, piesarkusi, gaišmataina viņa raudzījās manī. Mans pārsteigums neizspurdza skaļš; es sacīju tikai: „Labdien!" — „Labdien!" viņa atplauka liksmā smaidā, un drusku ilgāks rokas spiediens izteica abu necerēto prieku. Kaut gan bijām maz pazīstami, likāmies viens otram kā šeni draugi, atradušies tālu no dzimtenes un svešos ļaudīs.

Turpmākajās dienās es jo bieži izsoļoju pa veco vārtu velvi, kur, izrādījās, kādā puspamestā namā pie vecas krievu dāmas Ingridas vecākiem bija laimējies atrast patvērumu. Biju te gaidīts viesis; pats arī nācu sevišķi labprāt, jo šis bija mans vienīgais ciems. Aizrakstīju par neparasto gadījumu Jēkabam; bet viņš bija pazudis. Kopīgais, draugs un skumjas — šoreiz varētu teikt pat bēdas — par viņa likteni sākumā likās mūsu satiksmes pamats. Vēlāk tāds radās pašiem, tomēr mūsu sarunas kavējās pie dzimtenes un Jēkaba.

Bet dalītas bēdas ir pusbēdas, un reiz pienāk gals arī kaŗiem un revolūcijām. Pienāca laiks griezties atpakaļ, pretī jaunajiem pavasariem ne vien latviešu zemei, kam bija ticējis Jēkabs, bet arī latviešu valstij. Un toreiz es tālāk nekā jebkad aizmetu rudenīgās skumjas, ticēdams dziļam, patiesam priekam. Te posta plūdi slēpa savu derīgumu: tiem sekojošie viļņi ir tīrākie un nes līdz daudz svētības. Toreiz ikviens alka celt augšup nopostīto un radīt savu valsti. Arī es tvīku strādāt. Tā kā mūsu mājas bija panīkušas un mani vecāki, atgriežoties no tāluma, jau jutās veci, bet es nebiju atspirdzis no ievainojuma, tās izrentējām. Tēvs un māte palika uz laukiem, es — Rīgā, darbodamies atkal dzelzceļu dienestā, gan nebūdams administrācijas ierēdnis kā tagad, bet vienkāršs vagonu pavadonis. Arī Ingrida palika Rīgā.

Bet pirmajam paisumam sekoja atplūdi, un — vismaz man tā likās — citkārt tīrajos ūdeņos peldēja daudz gružu. Paziņu man tikpat kā nebija, un rets svešais glabāja laipnu smaidu Krievzemes pārnācējam tautietim. Ar dvēseli es būtu gribējis pacelt vai pašu Rīgu ar visiem torņiem, lai tā spulgotos Pēteŗa gaiļa augstumā; rokas atdūrās tepat tvirtās istabās vai vagona četrās sienās. Un, bēgdams svešuma un vientulības, es pa otram lāgam aizvien biežāk iegriezos pie Ingridas. Viņa strādāja slimnīcā par laboranti. Darbs Ingridu interesēja. Viņai veicās, un viņa mudināja arī mani nepagurt. Saņēmos; mani paaugstināja. Dienests vairs nelikās tik vienmuļš, kopš zināju, ka pēc darba mani gaida vai nu dzirkstoša tējas glāze Ingridas vecāku dzīvoklī, vai arī kopīga lektīra un pārrunas manā istabiņā, ko Ingridas atnests zieds bija padarījis pavisam mājīgu. Nākošu reizi, protams, neskopojos arī es, un uz Ingridas klavieŗu ieloka izplauka vesels rožu krūms, vēl smaržīgāks, tikai ne tik mežains kā toruden vārtu velves priekšā. Bet Ingrida tā atspulgā notvīka gluži kā viņreiz. (Turpmāk beigas)

Par laimi

Vesels mūžs laimes! Neviens dzīvs cilvēks to nepārciestu: tā būtu elle zemes virsū.

Džordžs Bernards Šovs

*

Jauna ēdiena atklāšana dod vairāk cilvēces laimei, nekā jaunas zvaigznes atklāšana. Birijs-Savarēns

*

Trīs un četras reizes laimīgāki ir tie, kas stāda kāpostus. Rablē

*

Nav cita cilvēka izgudrojuma, kas būtu sagādājis vairāk laimības, nekā krietns krodziņš.

Džonsons Semjuels

*

Ir divi ceļi, lai kļūtu laimīgs: mēs varam vai nu samazināt savas vajadzības, vai palielināt savus līdzekļus — abi ir vienlīdz labi, un rezultāti ir tie paši.

Bendžemins Franklins

Manuels Komrofs

NAPOLEONA CEPURE — ZEM STIKLA —

Krāšņajā Fonteneblo pilī, tepat Parīzes pievārtē, uz izšūta zīda spilvena stikla skapī guļ Napoleona cepure. Tā ir tā pati cepure, ko viņš valkāja, atgriezies no Elbas, sveicinot savu sapulcējušos armiju — to armiju, ko viņš aizveda uz Vaterlo. Bet viss tas notika priekš daudziem gadiem, vairāk nekā priekš simts gadiem, saka tūristu pavadoņi, izvadādami kuplos apmeklētāju pulciņus pa pili.

Un pie skapja ar vēsturisko izstādes priekšmetu tagad stāvēja nesen precējies zemnieku pāris no laukiem. Pati bija saimnieka meita rožainiem vaigiem, bet pats saimniekdēls Francijas dienvidos. Šis bija viņu medusmēnesis.

Viņi stāvēja pie stikla skapja. Šī knibinājās ap savām krāsainajām lentēm, un šis blenza uz melno tūbas cepuri skapī. Viņu sarkanās sejas un lielās sarkanās rokas atspīdēja stiklā. Viņu augumi likās šūpojamies tāpat, kā bija šūpojušies tonedēļ, kad ciema priesteris stāvēja viņu priekšā un nolasīja laulības zvērestu.

„Viņš bija lielākais vīrs pasaulē," viņa teica.

„Jā, viņš bija liels vīrs. Viņš bija turpat vai visas pasaules imperātors."

„Lai miers viņa pīšļiem."

„Tas nebūs nekāds vieglais darbs bijis, būt imperātoram. Nedomāju vis, ka es gribētu būt par imperātoru. Jālasa lēvenis papīru un dokumentu, un viss ir it kā . . . rudenī, kad mums jāieslēdzas mājās un lapas klūst trauslas un čaganas. Būt imperātoram, tas, šķiet, it kā nedabīga lieta, vai nē?"

„Tiesa gan, Emīl. Tas droši vien ļoti grūti. Bet es domāju, ka tu vari visu, ko vien gribi. Nevienam ne prātā neienāca, ka tu vistu kūti nobeigs šo pašu vasaru, kaut gan mums bija diezgan trača ar vecajām vīna mucām, kas pilēja, un ar spradžiem, kas uzkrita dārziem. Bet imperātoram nemaz tik traki daudz papīru nav jālasa. Šim jau pasaka, kas tur rakstīts, un vairāk nekas nav jādara, kā vien jāparaksta savs vārds. Un to taču tu vari, vai nē, Emīl?"

„Kā tad."

„Bet daudz grūtāk būtu man, Emīl. Šī gan būtu jauka vieta dzīvošanai. Bet cauru dienu tevi uzmanītu kalpi. Es nevarētu paciest, ka sveši cilvēki mani novēro. Bet, ja tu būtu imperātors, tad man tas būtu jādara bez vārda runas."

„Kas tad tev būtu jādara, Marij?"

„Ak, nu viss kas! Jāuzrauga virtuve, lai tie blēži ko nenočieptu, un jādara visas tās lietas, ko dāmas dara — klāt gultas, šūt jaunus ģērbus, rūpēties par māju."

„Pārāk grūts darbs būt par imperātoru. Nezin' vis, vai es gribētu."

„Bet ja tu gribētu, tad varētu būt arī imperātors. Viss, kas vien gribi būt. Tu esi tik stiprs — un es tik ļoti tevi mīlu!"

Pēdīgi viņi atstājās no stikla skapja, kur gulēja Napoleona cepure, un izgāja dārzā. Te viņi paēda pusdienas un skatījās viens otram acīs.

Pēc ilga klusuma viņa pacēla acis un teica:

„Zini ko, Emīl, mums vajadzētu iet atpakaļ uz pili, iekāms to slēdz, un vēlreiz aplūkot cepuri."

„Nabaga Napoleons," Emīls sacīja.

„Jā. Tas ir tik bēdīgi. Reiz viņš bija visas pasaules imperātors — gandrīz visas—un nu viņš ir beigts."

Viņi gāja atpakaļ vēlreiz paskatīties uz cepuri. Un no rīta, aizbildinādamies ar to, ka tas iznākot pa ceļam uz staciju, viņi gāja vēlreiz, lai pēdējo reizi aplūkotu Napoleona cepuri zem stikla.

Vilcienā viņa nopūtās: „Tas bija brīnišķīgs medusmēnesis, vai nē, Emīl?"

„Kā tad."

Tad viņa viņam čukstēja ausī: „Es tevi mīlu, Emīl."

Viņš sēdēja izslējies un turēja viņas sarkano roku. „Es — domāju, ka tu varbūt mīli Napoleonu."

„Ai, jā, bet tas ir citādi, Emīl."

„Kā citādi?"

„Re, viņš ir beigts un man viņa tā žēl — tas ir tik bēdīgi. Viņš bija tāds liels vīrs un ir tik grūti būt par imperātoru. Tu pats tā teici — zini, ka teici gan."

„Jā, tā es teicu, Marij, bet es domāju pats par sevi, nevis Napoleonu. Viņam tas bija viegli, tāpēc ka viņš vienmēr . . . nu, viņš visu laiku darīja lielas lietas . . . viņš bija ģenerālis. Ģenerālim viegli darīt visādas lietas."

„Viņš bija ļoti drošsirdīgs un tāpēc . . ."

„Tāpēc tu viņu mīli."

„Tevi es arī mīlu, Emīl. Gribu, lai tu būtu liels vīrs un ļaudis glabātu tavu cepuri un . . . bet par imperātoru gan nē."

Emīls bija greizsirdīgs uz Napoleonu. Viņš tik raudzījās ārā pa vagona logu, aplūkodams zaļos laukus un garās papeļu rindas.

Vakarā viņi bija mājās. Zaļo krūmu un plašās kūpošās zemes smarža pildīja nāsis. Dažuviet pa viņu prombūtnes laiku bija saaugusi zāle. Te bija otra rudens raža, un viņi steidzās pārmīt svētdienas ģērbu un iekāpt lielajās ērtajās koka klabatās. Šīs kurpes gadusimteņiem bridušas pa Francijas laukiem. Bija tikai viena vai divi stundas līdz saulrietam.

Naktī gulot gultā un smagi elpojot, viņa čukstēja: „Ak, Emīl, ir tik labi būt atkal mājās."

Viņš saspieda viņas roku.

„Dzīvot pilī laikam diezgan grūti," viņa piebilda.

Viņš atkal saspieda viņas roku.

„Un tik bēdīgi."

„Tu domā par mirušā imperātora cepuri!" viņš palaida viņas roku vaļā.

„Nē, Emīl, es domāju tikai muļķības. Es tevi mīlu, Emīl."

Viņa apkļāva rokas viņam ap kaklu, un viņš skūpstīja viņas acis un tuklos vaigus un valgo sarkano muti — valgu no zemes rasas.

Un Napoleons nekad vairs nenostājās starp viņiem. Tikai vienu reizi viņš parādījās. Tas notika apmēram pēc gada, kad Emīls kļuva par lepnu tēvu mazam puikam.

„Tas tik ir mazulis, kas pelnījis godalgu," teica tēvs.

Un viņš pakutināja bērniņu pazodē, piebilzdams: „Liksim viņu izstādē . . . zem stikla."

Tad viņi apsprieda visu to ķēniņu un imperātoru vārdus, kādus vien jaudāja atcerēties, taču tie viņu lauciniecīskajām ausīm skanēja sveši un bēdīgi.

Vīnogas bija nogatavojušās un visapkārt bija daudz darba, bet dažu brīdi viņi nogrima pārdomās un bieži pieminēja Napoleona cepuri stikla skapī. Taču beigās viņi nosauca savu mazo dēlu par Žanu.

D. Kotrells

CILVĒKS UZ KORAĻĻU RIFA

Siltajā tumsā viņš nemitīgi peldēja uz Lielā Barjēra rifa pusi. Tumsai iestājoties, viņš sāka sajust arvien lielākas bailes no haizivīm un bailes no pašas jūras. Negaisu vēstoši mākoņi aizklāja mēnesi, jūra bija kā melna tumsa zem svina debesīm. Viņa kailais ķermenis bija pakļauts jūras milzīgajam, melnajam tvērienam. Jūras skanēšana bija kā naidīgs čuksts, garš, bezgalīgs šņāciens virs Klusā okeāna bangām. Iedomās viņš sajuta spēcīgo melnā ūdens strāvojumu, kas parasti vēstīja haizivs tuvumu. Haizivs varēja nokost cilvēka kāju kā banānu.

Labāk bija par to nedomāt!

Viņš domāja par rifu. Titānisks veidojums, kas aizņēma simts tūkstoš kvadrātjūdžu lielu platību un stiepās uz dienvidiem vairāk nekā tūkstoš jūdžu. Dzīvības kalns jūrā. Sabiezinātas, rāpojošas, nārstojošas, dumpīgas dzīvības kamols, kā pēkur citur uz zemes.

Rifs viņu apbūris un satraucis, kad viņš to pirmo reizi redzēja kara laikā no gaisa. Rifa neaprēķināmie dzīvības izmēri izdzēsa cilvēka lielumu. Pēc kara beigām viņš bija palicis par inženieri sudraba raktuvēs tuksnesī. Šorīt viņš bija izlidojis no turienes kārtot pārtikas lietas. Pēc tam viņš bija gribējis apskatīt rifu. Vēlā vakarā saules stari to apspīdēja no mākoņu apakšas, un rifs mirdzēja visās krāsās kā milzu dārzs. Viņš bija gribējis nolaisties zem negaisa melnuma, kad lidmašīnā izlauzās uguns, dzēšamais aparāts aizsprūda, un viņš izlēca no liesmām satumsušajā gaisā.

Atbrīvojies no izplētņa un drēbēm, viņš peldēja. Jocīgi: vēl pirms minūtēm viņš bija cilvēks lidmašīnā, visu laikmetu mantinieks. Tagad viņš bija tikai viens pats kails cilvēks pret plašo jūru!

Rifs tagad bija tuvu. Jūras viļņojums bija cītāds. Cauri jūras šalkšanai viņš dzirdēja, ka viļņi lēni un pa starpbrīžiem šņākdami, lūza uz rifa klintīm. Visā savā kailajā nevarībā viņš iedomājās rifa uzbūvi: ragainos koraļļus, kas izskatījās kā cilvēka smadzenes, pie klintīm piesūkušos polipus, gliemežus ar vāku škautnēm kā naža asmeņiem. Viņam bija sajūta, ka viņa kailais ķermenis krīt uz tūkstošškautnainajiem koraļļiem. Tumsā ūdens putas izskatījās biedīgas. Ja viņš vispār tiks uz rifa, arī tad viņš vēl būs trīsdesmit jūdžu no krasta un nespēs sasaukt palīdzību. No lidmašīnas viņam bija jāizlēc tik pēkšņi, ka viņš nebija paspējis paņemt līdzi pat sērkociņus vai nazi.

Nemierīgais ūdens viņu piespieda domāt par tiešajām briesmām. Viņš apsvēra, vai labāk nepalikt ūdenī līdz rītam. Taču haizivis peldēja gar rifu kā suņu bari. Ja viņam izdotos tikt uz rifa, viņš būtu vismaz pasargāts no tām.

Viņš peldēja vēl uz priekšu, līdz kamēr bangu troksnis apņēma viņu. Viņu mētāja kā korķi. Kad viņš juta kājas uzlidojam gaisā, viņš domāja: „Tā, sākas!" Viņš peldēja, bet tas vairs nebija vajadzīgs. Viņa kājas un rokas sagrāba sālās bangas un mētāja augšup un lejup. Apkārt viņam virmoja putas. Tad viņš sajuta zāļu glumumu zem sevis un nokrita ar ceļiem uz rifa. Un — naži sagriezās viņa miesā. Viņš aspērās un cīnījās pret vilni, kas viņu gribēja nest atpakaļ. Tad viņš aizrāpās aiz putu līnijas uz jūras sasviesto zāļu gultu un iekrita tās asi smaržojošajā mīkstumā. Viņš cīnījās ar sāpju viļņiem; tad sāpes kļuva vienmērīgas un panesamas.

Viņš gulēja tumsā, vaigu atspiedis uz rifa. Viņš zināja, ka sāpes tam neļaus gulēt un — aizmiga.

Viņš uzmodās, kad rītausmas aukstā, zilā gaisma parādījās virs apvārsņa. Viņa rokas, ceļi un lieli bija saplosīti un dega aiz sāpēm, taču ne rokas, ne kājas nebija lauztas. Apkopis brūces, viņš devās izpētīt šo rifa daļu. Tā bija neliela un atradās gandrīz vienā līmenī ar jūru. Dienvidos bija kāds lielāks koraļļu skelets. Vētra uz tā bija sanesusi koraļļu smaltis, un tanīs zaļoja staipekņi sačokurotām lapām. Visās varavīksnas krāsās zaigojošo rifa čūsku, kas aizstiepās uz dienvidiem un ziemeļiem, izroboja klinšu izciļņi, un vētras gadījumā to visu pārklātu ūdens.

Rīta gaismā koraļļu smilšu laukumi bija zilgani, un brūnajām zālēm pie viņa kājām bija purpura nokrāsa. Tikai tumši zaļajiem staipekņiem blakus salā bija viņu īstā krāsa.

Cietzemi viņš neredzēja. Viņš šeit stāvēja vientuļš un kails kā Ādams.

Galvenais — viņam slāpa. Viņa prāts to mudināja: „Meklē gliemežu vākus vai kārbu ar lietus ūdeni, pudeles vai stiklu lauskas griešanai!" Viņš nekad nebija redzējis salu, kurā bija tik maz konservu kārbu vai ūdens avotu. Nebija arī ne bojā gājušu kuģu daļu, ne dēļu. Modernais cilvēks šeit nebija atstājis savas pēdas.

Viņa pirmais ieguvums bija ēdams gliemezis. Viņš to sasita uz akmens un ar saplēsta pērļu gliemeža vāku izkasīja tā saturu. Stingrā, sārti baltā gaļa bija laba, un tās sulīgums viņu atsvaidināja. Viņš kāri ēda — uz rifa cilvēka aizspriedumi ātri izgaisa. Viņš vēl noķēra kādu garu, zilu zivi, iedzinis to koraļļu spraugā. Tā bija vēl garšīgāka par gliemezi.

Saule tagad bija pacēlusies. Viņš nolēma peldēt pāri uz smilšu salu, lai izpētītu, vai tur neatrastos kas derīgs.

Ūdens bija silts un skaidrs, un pat cauri vieglajai ūdens burzgai viņš skaidri redzēja dibenu četrdesmit pēdu dziļumā. Viņš bija jau gandrīz pāri, kad pamanīja starp sevi un krastu haizivi. Tas bija pamatīgs eksemplārs un viņa sirds pēkšņi salēcās. Ūdens dziļums bija ap divdesmit pēdu, un viņš tik skaidri redzēja purpura jūras vēdekļus, it kā tos varētu ar roku sasniegt. Viņš palika pilnīgā mierā, turēdamies virs ūdens, ar ieelpotā gaisa palīdzību. Haizivs riņķoja īsos aplos. Paisuma vējš pūta viņiem abiem no sāniem, tā kā haizivs viņu saost nevarēja. Tad tā sāka peldēt viņa virzienā.

Būdams bez kādiem aizsardzības līdzekļiem, viņš varēja mēģināt haizivi atbaidīt trokšņojot, taču vēl bija iespēja, ka tā viņu nesaodīs. Viņš gaidīja, viņa ķermenis drebēja no sasprindzinājuma. Divdesmit pēdu no viņa haizivs pagriezās un sāka slīdēt uz austrumiem. Pēc dažiem mirkļiem viņš peldēja uz krastu, kā vēl nekad nebija peldējis.

Krastā viņš nokrita zālēs, un viņam likās, ka viņš nekad vairs nespēs normāli elpot. Virzoties uz smilšu sēkli, viņš vēl divi reizes bija pamanījis haizivi. Bailes no tās izslēdza jebkādu iespēju mēģināt peldēt tālāk. Dziļi okeanā viņam būtu bijušas lielākas izredzes nekā rifa iekšējos ūdeņos. Viņa rētu smarža atstātu pārāk skaidras pēdas, un kaut kur starp rifu un piekrasti viņš pilnīgi noteikti klūtu kādas haizivs upuris. Viņš pārdomāja, vai viņš haizivij garšotu labāk nekā parastās zivis un bruņurupuči. Bija savādi domāt par cilvēku ar viņa izglītību, plāniem un jūtām, kā par tādu daudzumu jēlas gaļas!

Krastā bija vēl daži ēdamie gliemeži. Viņš tos iztukšoja un čaulas izlika lietus uzkrāšanai, ja tāds nolītu. Iespējas uzrakt ūdeni te nebija. Jūras ūdens spiedās cauri koraļļu būvei un bija tikpat sālš kā jūrā. No staipekņiem viņš novija galvas segu, lai aizsargātos pret sauli. Darbojoties viņš apsvēra iespējas, vai viņu atradīs. Cerības bija vājas. Pilsētā droši vien domāja, ka viņš jau ir raktuvēs, un raktuvēs, ka viņš vēl atrodas pilsētā. Iekāms viņu atradīs, viņš jau varēja nomirt no slāpēm vai asins saindēšanās.

Starplaikā lidmašīnas varēja pārlidot rifu. Viņš tās redzētu, bet viņu neviens nesaskatītu. Viņu nemeklētu. No lidmašīnas sala bija tikai krāsains plankums sīka mēroga kartē. Vakar viņš bija pārdomājis iespēju izvilkt krastā izplētni un izlietot to par signālu, taču tas bija pārāk tālu jūrā. Izredzes, ka to ieraudzītu, arī būtu tikai neicīgas.

Dūmi pievilktu kuģa vai lidmašīnas uzmanību, taču viņam nebija līdzekļu uguni iegūt. Viņš arī nezināja īsto paņēmienu, kā iegūt uguni, beržot divus kokus, un šaubījās, vai pats Beden-Pauls būtu izvilinājis uguni no šīm sāls saēstajām piekrastes drazām.

Viņam nebija nekā vairāk kā nedaudzi akri baltu smilšu, kroplīgi staipekņi un kaudzēs samestas jūras zāles, ar ko paziņot savu nelaimi.

Vajadzēja sākt kaut ko lielā mērogā, lai gūtu panākumus. Viņš stīvi piecēlās — sāpes, kas pieauga, radīja viņā nelabuma sajūtu. Klupdams sīkstajos staipekņos, viņš izmērīja zemes gabaliņu, kas bija viņa rīcībā. Tad viņš sāka kārtot koraļļu gabalus . . . Lidmašīnas, ja tās nāca, tuvojās no rietumiem. Viņa rakstam bija jābūt salasāmam no rietumiem. Tas bija jāizgatavo liels, tik liels, kā visa sala. Pat no lidmašīnas augstuma to skatītu zināmā lenķī. Raksta burtiem bija jābūt ļoti gariem, salīdzinot ar platumu, lai tos varētu salasīt saīsinājumā, skatoties no lidmašīnas. Tiem bija jābūt lieliem un skaidriem, lai tie, lasot no lielā augstuma, nesaplūstu. S tik garu, kā sala bija plata, O labi tālu no S un S labi tālu no O. SOS.

Bija grūti precīzi strādāt, nespējot pārskatīt rakstu no augšas. Lai viņa burti būtu labāk saskatāmi, viņam vajadzēja notīrīt vairākus akrus no staipekņiem un aplikt burtu malas ar jūras zālēm. Staipekņu stumbri bija puscollu līdz pusotras collas resni. Viņš tos saplūca, cik varēja. Kad viņa spēki bija izsmelti, viņš atpūtās, pagatavodams no pērļu gliemežu čaulas darba rīku griešanai. Apmēram četros pēc pusdienas viņa rīcībā bija kā žurku apgrauzts burta S viens gals. Tas viņu uztrauca. Viņš bija ļoti jūtīgs pret saules stariem, un no neparasti ilgās uzturēšanās saulē, tagad viņa ķermenis dega kā ugunī. Vakariņās viņš paēda mazu zivi un iespieda mutē tās sulu slāpju remdināšanai. Viņš gribēja gulēt, bet zināja, ka iemiegot zaudēs vēso nakti darbam. Šonakt mākoņu nebija, un kad uzlēca mēness, viņš rāva staipekņus, līdz kamēr mēness atradās virs galvas. Tad viņš nokrita smiltīs, būdams pārāk noguris, lai noliktu galvu ērtā stāvoklī; viņš gulēja, kā bija pakritis.

Līdz nākošajam vakaram viņš bija pagatavojis vienu S un pusi no O.

Viņš nespēja ēst. Likās, ka jūras dzīvnieku sula lika viņam vēl vairāk sajust slāpes. Viņš grauza staipekņus, taču tie bija bez jebkādas sulas.

No rīta viņš tikko varēja pakustēties. Viņš sevi piekēra bezdarbībā, domās par ūdeni. Ūdens, vēss un tumšs, lielās cisternās, ūdens, kas šļakstēdams un trakos daudzumos krita no jumtu notekas, salts ūdens tūkstošs tvertnēs.

Divi reizes šo rītu lidmašīnas kā rūcošas sidraba kamenes bija aizlidojušas pāri uz rietumiem. Pēcpusdienā savilkās negaiss, un viņa cerības pieauga. Pērkons satricināja aptumsušās jūras spoguli. Atskanēja nakts vējš un aiz tā lietus! Steigā trīcēdams, viņš turēja muti pret debesīm un tvēra lietu mutē un salktajās rokās. Viņš steidzīgi dzēra no gliemežvāka un atkal izlika to pildīties. Viņš izlietoja visus gribas un ķermeņa spēkus, lai nedzertu pārāk strauji, un dzēra tik ilgi, līdz kamēr sajuta dievišķīgo nespēju vairāk dzert.

Lietus kūla jūras līmeni, dzīdams krastā baltas putu grīstis. Tad gāze aizsteidzās tālāk, atstādama aiz sevis spēcīgu vēju, kas uzsita jūrā baltus viļņus.

Ceturtajā dienā lielākās mokas sagādāja karstums un drudzis. Mežoņīga spēka brīži mainījās ar pilnīgu nespēku, liekot viņam brīžam justies kā gluži svešam cilvēkam, kas stūrgalvīgi rok zāles kaut kur netālu no Austrālijas piekrastes, te atkal sapņot, ka atrodas tālās, jaukās zemēs.

Pārmaiņus raujot un griežot, viņš ceturtās dienas vakarā bija ticis tik tālu, ka visi burti bija apmēram izvietoti. Sevišķi skaidri izdalījās puse pirmā S, ko viņš bija izveidojis baltajās koraļļu smiltīs. Viņš rāpoja, jo nevarēja nostāvēt. Acis bija gandrīz pilnīgi aiztūkušas. Viņu nospieda cilvēka niecīguma sajūta. Lielais rifs vairāk nekā tūkstoš jūdžu garumā locījās un mudžēja no dzīvības jau pirms tam, kad cilvēki piesita Kristu krustā. Cilvēces lielākais karš to bija aizkāris tikai ellas plankumu un niecīgu kuģu atlieku veidā. Varbūt rifs vēl pastāvēs, kad cilvēka ar viņa sūrā darba rokām un cerību pilno sirdi sen vairs nebūs virs zemes.

Viņš domāja: „Vai tam tiešām ir kāda nozīme? Iespējams, ka haizivs ir svarīgāka kā haizivs, nekā es esmu kā cilvēks. Tai nav tik daudz pretrunu. Tā nav labā un ļaunā sajaukums kā cilvēks. Tā ir vienkārši haizivs un nekas cits."

Piektajā rītā viņš pakrita kaut kur pēdējā S baltajā līkumā un zināja, ka vairs nepiecelsies. Zilā rīta ausma strāvoja un grieza viņam acīs.

Diena bija lieliska, ar spirgtu rīta vēju. Viņš dzirdēja, kā smiltis dziedāja, krājoties pret viņa vaigu. Sapņi par tālām lielām zemēm viņu pārņēma, un viņš vairs nespēja atšķirt sapni no īstenības. Saule vēl bija austrumos, kad viņš izdzirdēja lidmašīnu rūkoņu. Viņš baidījās atvērt acis, lai neatklātu, ka lidmašīnas ir tikai viņa sapņa daļa. Beidzot viņš acis atdarīja un ieraudzīja tālu rietumos mašīnas, kā niecīgus sidraba odus. Mirkli viņa sirds bija pilna cerību, taču lidmašīnas turpināja virzīties pa zilajām debesīm turp, kur bija sākuši veidoties virs Austrālijas cietzemes pirmie negaisa mākoņi. Viņš aizvēra acis. Pēkšņi motoru rītms mainījās. Tas likās skaļāks. Viņš neiedrošinājās atvērt acis, kamēr troksnis kļuva gluži skaļš un vēl arvien pieauga. Lidmašīnas tagad bija zemu un lidoja viņa salas virzienā. Viņš mēģināja vicināt roku, bet nespēja. Taču tam nebija nozīmes. Viņam māja. Trīs reizes lidmašīnas pārlidoja salu, dodamas zīmes, ka viņš ieraudzīts. Nu tas bija tikai laika jautājums — cilvēkam cilvēku izglābt no nelaimes. Nekas cits lielajā rifā to nebūtu spējis izdarīt! Gluži pēkšņi viņš bija lepns uz cilvēku. Pat drusku lepns pats uz sevi.

IZGUDROJUMI un „izgudrojumi"

LIETAS, KAS NODARBINA AMERIKĀŅU PATĒRĒTĀJUS UN TECHNIĶUS

Daudzi ģeniāli izgudrotāji gan aizgājuši bojā neatzīti un trūkumā, bet daudz cilvēku palikuši stāvus bagāti, kaut gan nav neko lielu atklājuši zinātnē vai technikā, bet gan pratuši izmantot kādu praktisku ideju. Amerikāņu žurnāls „Liberty" lasītājiem izmaksā prēmijas par katru derīgu ierosinājumu, kas profesionālos techniķus un praktiskos izgudrotājus varētu pamudināt uz dažādu ierīču un paņēmienu uzlabošanu.

KO VĒLAS NAMAMĀTES?

Lielākais vairums lasītāju ierosinājumu attiecas uz mājsaimniecību, kur ierosinātājas ir galvenokārt namamātes. Tās, piemēram, jautā, kādēļ nav konstruēts aparāts ar rotējošām tērauda stieplu sukām vārāmo podu izberšanai elektriskā ceļā. Mazākas prasības uzstāda cita namamāte, kas vēlas, lai parastos tērauda stieplu beržamos taisītu vismaz no nerūsoša tērauda, tā ka virtuvē pēc beršanas darbiem būtu mazāk netīrumu. Vēl daži ierosinājumi mājsaimniecībā: ledus bluķos iesaldējami rokturi, kas atvieglotu rīcību ar ledu; ierīce, kas, pievienota ventilātoram, izplatītu telpā patīkamu smaržu; atūdeņots medus, ko varētu ērti piebērt ēdieniem, līdzīgi cukuram, un kas atvieglotu cepumu gatavošanu; ierīce kafijas stipruma mērošanai.

Tālāk ierosināts gatavot koferus ar noņemamu rokturi, lai koferi būtu grūtāk nozagt, ja to uz brīdi atstāj bez uzraudzības, un lai tas būtu ērtāk izmantojams sēdēšanai. Cits lasītājs vēlas, lai koferiem sānos iekārtotu rāviena slēdzējus ik pa 10 vai 20 cm, jo tad varētu bez grūtībām izņemt no kofera vēlamo priekšmetu, nesajaucot visu tā saturu.

Kāda lasītāja prasa, lai izgudrotu vienkāršu ierīci, ar ko sacelt pēkšņu trauksmi; tāda esot vajadzīga jaunām sievietēm, kam vēlu naktī jāatgriežas vai jāiet uz darbu. Ierīcei vajadzētu būt nēsājamai saujā un iedarbināmai ar vienkāršu piespiedienu.

Kāds vīriešu kārtas lasītājs labprāt vēlētos tetovējamo tinti, kas automatiski izbalētu gada laikā, jo — cilvēka gaume ar gadiem mainoties, un dažkārt varot būt ļoti vēlams likvidēt kādu zīmējumu. Pie šīs pašas katēgorijas ierosinājumiem var pieskaitīt arī to, kuŗā prasīts pēc tabletēm, piejaukšanai suņu un kaķu barībai, lai padarītu patīkamu šo mājas dzīvnieku elpu.

Vēl citi ierosinājumi: pagarināms sedlu kāpslis sedlu kreisajā pusē, kas atvieglotu īsāka auguma cilvēkiem uzrāpties zirgā; logu krāsa, kas sacietētu bez lipšanas un aiztaupītu grūtības, kādas parasti ir ar logu atvēršanu pēc krāsošanas; īpašas telpas kino teātros invalidiem — braucamo krēslu lietotājiem; gredzeni zem laivu un kanu laiviņu dibeniem, kur piekerties, laivai apsviežoties; spoguļi klases telpās virs melnā dēļa, kas skolotājiem, rakstot uz dēļa, atļautu reizē sekot tam, kas notiek klasē.

Daudzi ierosinājumi šādā ceļā jau reālizēti. Jauna veida izturīgs pergamenta papīrs labi lietojams netīru pannu un citu trauku tīrīšanai, metalla priekšmetu un grīdu spodrināšanai un trauku mazgāšanai; pēc lietošanas tas izskalojams un lietojams vēl vairākas reizes. ASV tirgū laisti jauna veida saliekami matrači, kas sastāv no trim, ar rāvējslēdzējiem savienotām daļām. Vēdinot, tīrot vai iesaiņojot, tie ērti sadalāmi gabalos. Puķu mīļotājiem noder puķu pods, kas ar vienu spiedienu uz leju samaucāms kā tālskatis un atļauj pārstādīt puķes ērti un iespējami maz izkustinot saknes.

SAULES IEDEGUMS 5 MINŪTĒS

Tādiem, kas arī ziemā vēlas izskatīties brūni iedeguši, izgudrota neliela spuldze. Tā lietojama parastajās lampās un izstaro ultravioletos starus, kas pēc 5 minūšu apstarošanās 60 cm attālumā dod tādu pašu efektu, kā 15 minūšu ilga brūninašanās karstākajā vasaras saulē. Cilvēkiem, kuŗus uztrauc trokšņi un skaļums, iespējams iegādāties ausīs nēsājamas ierīces, kas atļauj regulēt ausī ielaižamo skaņu stiprumu. Līdz šim tādas jau lietoja, lai pasargātu jūrniekus no lielgabalu sprādzienu kaitīgās ietekmes uz dzirdi, kā arī, lai novērstu negadījumus rūpnīcās trokšņa dēļ. Tagad tās var pasargāt arī no trokšņainiem kaimiņiem un viņu radio aparātiem. Cik svētīgas šādas ierīces būtu baraku nometnēs!

Savienotās Valstīs tagad tirgū dabūjamas arī tualetes ziepes, kuŗas var izpušķot ar lietotāja portretu vai kādu zīmējumu, kas neizzūd līdz pat gabala nolietošanai. Šīs ziepes domātas galvenokārt bērniem, lai padarītu viņiem parasti tik nepatīkamo mazgāšanos tīkamāku.

MŪZIKĀLĀ RAKSTĀMMAŠINA

Dārznieku vajadzībām izgudrota ierīce, ar ko iespējams ērti pārstādīt prāvākus stādus. To uzmauc pāri stādam, iegremdē zemē un izceļ no zemes, kopā ar stādu un visu zemi ap saknēm. Pēc pārstādīšanas pietiek nospiest pogu, un aparāts vēl stādu apšļāc ar kaitēkļu apakarojamo līdzekli. Mājsaimniecībai konstruēta tējas kanna ar atsevišķiem nodalījumiem tējai un ūdenim. Jauna veida pildāmspalva pati ražo savu tinti no koncentrētām ķīmikālijām. Aptrūkstot tintei, pietiek iepildīt ūdeni no ūdensvada, un pildāmspalva atkal labu laiku derīga lietošanai.

Kāda elektriska ierīce sportistus — sprinterus pasargā no aplamiem startiem. Tā pastāv no nelielas kastītes, kas ar vadu savienota ar starta pilstoli, kā arī ar metalla plati, kas atrodas katram skrējējam priekšā uz skrejceļa. Pistole izšaujama tikai tad, ja radies kontakts, un kontakts rodas tikai tad, kad visi skrējēji ir pareizā starta stāvoklī un ar abām rokām izdara noteiktu spiedienu uz metalla platēm.

Jauna veida mūzikas instruments izskatās pēc rakstāmmašīnas, bet pēc skaņas atgādina ksilofonu; tas spēlējams, piesitot nevis nošu, bet parastus burtu taustiņus. Kompozīciju teksti pārnesti parastā burtu rakstā. Mazs aparātiņš lietojams attālumu nolasīšanai no kartes, ar ritentiņu nobraucot paredzēto maršrutu.

M. D.

Krustvārdu mīkla

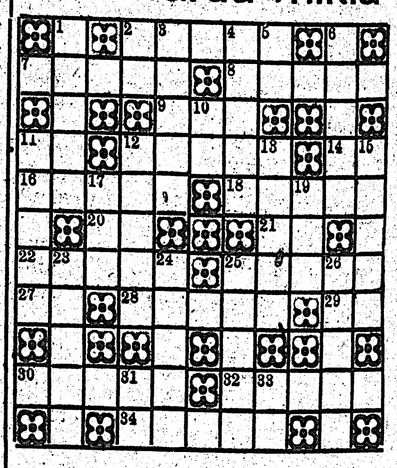

Līmeniski: 2. Līgums. 7. Tīrīt. 8. Kūdīt. 9. Izsauciens. 11. Komerciāls saīsinājums. 12. Bojāties. 14. Apstākļu vārds. 16. Nolīgst. 18. Kustināt. 20. Angliski „vai". 21. Nots. 22. Kukaiņi. 25. Raksturīgu pazīmju kopumi mākslā. 27. Izsauciens. 28. Ātrums. 29. Priedēklis. 30. Process. 33. Komerciāls termins. 34. Organs.

Stateniski: 1. Latvijas novads. 2. Satiksmes vārds. 3. Attaisa. 4. Dzen. 5. Nots. 6. Sala Ziemeļjūra. 10. Elements. 11. Zivju skeleta sastāvdaļa. 12. Putnkopības termins. 13. Celtne. 15. Respektēt. 17. Sniedz. 19. Saīklis. 23. Latviešu romāns. 24. Agrāk. 25. Sēklas paveids. 26. Darba ierīce. 31. ASV štata apzīmējums. 33. Vietnieka vārds.

IEPRIEKŠĒJĀS KRUSTVĀRDU MĪKLAS ATRISINĀJUMS

Līmeniski: 1. Meka. 3. Niedra. 8. Krustkābji. 10. Lai. 11. Elipse. 13. Zāle. 14. Ape. 16. Bido. 18. Iliada. 22. Sev. 23. Respirātori. 24. Apinis. 25. Aija. — **Stateniski:** 1. Meklenburga. 2. Kauli. 4. Īgns. 5. Dubna. 6. Aliterācija. 7. Tisa. 9. Sāp. 12. Epi. 15. Elsas. 17. Dēsti. 19. Iet. 20. Avoti. 21. Kirī.

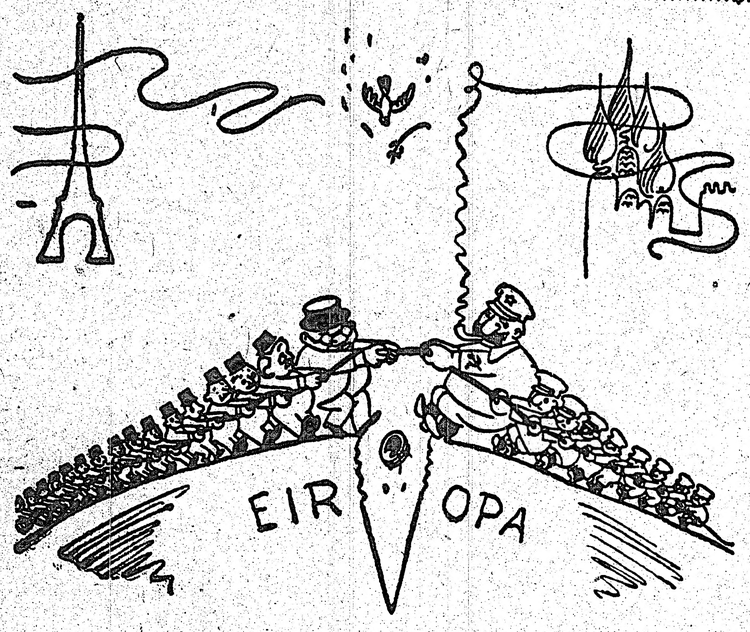

SPĒKOŠANĀS

„France-Amerique"